

ЕРІКТІ ЖЕРГІЛІКТІ ШОЛУ

Инклюзивті Алматы

Алматы 2025

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	4
Ерікті жергілікті шолудың мақсаты мен маңызы	4
Бірінші ЕЖШ-ға қысқаша шолу	6
Қаланың мәнмәтіні мен сипаттамасы	10
Алматының негізгі әлеуметтік-экономикалық және демографиялық сипаттамалары	12
Инклюзияны дамытуға бағытталған ұлттық және өңірлік саясат	14
Ағымдағы ахуалды талдау	17
ТДМ 11. Тұрақты қалалар мен елді мекендер. Инфрақұрылым мен қалалық қызметтердің, оның ішінде, ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін қолжетімділігі	17
ТДМ 4. Сапалы білім беру. Білім берудің инклюзивтілігі	23
ТДМ 8. Лайықты жұмыс және экономикалық өсім. Жұмысқа орналасуға және экономикалық мүмкіндіктерге қолжетімділік	29
ТДМ 3. Жақсы денсаулық пен амандық. Әлеуметтік қолдау және медициналық әрі әлеуметтік қызметтерге қолжетімділік	31
ТДМ 5. Гендерлік теңдік	36
ТДМ 16. Бейбітшілік, сот төрелігі және тиімді институттар. Тұрғындар мен мемлекет арасындағы ашық диалог, азаматтарды шешім қабылдау процестеріне тарту	41
ТДМ 17. Тұрақты даму мүддесіндегі әріптестік. ТДМ индикаторларының мониторингі	45
Мемлекеттік, жеке және үкіметтік емес секторлардың әлеуметтік бастамалары	49
Алматы қаласын инклюзивті орнықты дамытудың сын-қатерлері мен мүмкіндіктері	62
Болашақ қадамдар	66
Институционалдық шаралар	66
Биліктің әртүрлі деңгейлері мен секторлар арасындағы үйлестіруді жақсарту	68
Мүдделі тараптардың: азаматтық қоғамның, академиялық ортаның және бизнес қауымдастықтың қатысуын күшейту	70
Цифрлық инклюзияны дамыту	75
Қорытынды	77
Қорытынды шешімдер	77
Ешкім де артта қалмайтын қоғам	79
Қосымшалар	81
Қатысушылар тізімі	81
Дереккөздер	82

КІРІСПЕ

Ерікті жергілікті шолудың мақсаты мен маңызы

Біріккен Ұлттар Ұйымының (БҰҰ) деректері бойынша 2007 жылы әлем алғаш рет айрықша урбанизацияланды: халықтың 50%-дан астамы қалаларда тұрды, ал 2025 жылға қарай бұл үлес шамамен 58%-ға жетті (4,8 миллиардтан астам адам). 2020-2025 жылдардағы жаһандық урбанизацияның жылдық қарқыны шамамен 1,7%-ды құрайды және 2050 жылға қарай БҰҰ-ның бағалауы бойынша әлем халқының шамамен 68%-ы қалаларда өмір сүретін болады. Бұл сандар статистиканы ғана емес, қуатты әлеуметтік тенденцияны да көрсетеді: қалалар өмірдің, экономиканың және инновацияның негізгі орталықтарына айналуда.

Алматы, әлемнің басқа мегаполистері сияқты, қарқынды урбанизация шығындарымен бетпе-бет келеді – халық санының күрт өсуі, инфрақұрылымның шамадан тыс жүктелуі және әлеуметтік жүктеменің артуы. 2025 жылдың 1 мамырындағы жағдай бойынша

Алматыда 2,31 миллионнан астам адам тұрады, тек 2025 жылдың қаңтар-сәуір айларында көші-қонның оң сальдосы 11 800-ден асты.

Әлеуметтік және экономикалық тұрақтылықта, орнықты дамуда және инклюзияда көрініс табатын осы жаһандық сын-қатерлер жағдайында Алматы қаласы Орталық Азия өңіріндегі халықтың тұрмыс сапасын жақсартуға бағытталған стратегияларды іске асыруда шешуші рөл атқарады.

Осы тұрғыда 2023 жылы Қазақстандағы алғашқы Ерікті жергілікті шолу әзірленді (ЕЖШ). Бұл құжаттың мақсаты Алматы қаласын дамытудың 2025 жылға дейінгі бағдарламасын және 2030 жылға дейінгі орта мерзімді перспективаларды (Дамубағдарламасын) әзірлеумен белгіленген қаланың орнықты даму жолына көшуіне негіз болатын қолданыстағы институционалдық базаны көрсету болды. Құжатта зәкірлі қалалық жобалардың мысалдары, қысқа

мерзімді кезеңге арналған нысаналы индикаторлар келтірілді, сондай-ақ, орнықты қала құру үшін Алматының инфрақұрылымдық және цифрлық мүмкіндіктері көрсетілді.

Екінші ЕЖШ инклюзия тақырыбына бағытталған. Оның негізгі мақсаты – қаланың әлеуметтік-экономикалық дамуының қазіргі жағдайына жан-жақты талдау жасау, жетістіктерін көрсету, сонымен қатар, одан әрі ілгерілеудің перспективалық бағыттарын сипаттау. Шолуды дайындау барысында мемлекеттік органдарды, азаматтық қоғамды және академиялық ортаны қоса алғанда, барлық мүдделі тараптарды тартуға баса назар аударылады. Мұндай тәсіл іске асырылып жатқан бағдарламалар мен бастамалардың тиімділігін неғұрлым объективті және ашық бағалауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Алматы қаласы үшін екінші ДМО-

ның маңызы, бұл құжат қалалық саясат пен бағдарламалардың инклюзивтілік, тұрақты даму және әлеуметтік әділеттілік қағидаттарына қаншалықты сәйкес келетінін бағалауға мүмкіндік береді. Бұл әсіресе білім берудің, медициналық және әлеуметтік қызметтердің қолжетімділігін арттыру, қалалық инфрақұрылымды жақсарту және халықтың осал топтарын қолдау контекстінде маңызды.

ЕЖШ Алматының инклюзивті және орнықты болашаққа қарай жылжуына көмектесетін стратегиялық жоспарлаудың құралы ғана емес, сонымен бірге маңызды тетігі болып табылады. Мониторинг пен бағалауға жүйелі көзқарастың арқасында қала туындаған сын-қатерлерге дер кезінде ден қоюға, стратегияларды түзетуге және тұрғындардың қажеттіліктеріне сәйкес өз бастамаларының тиімділігін арттыруға мүмкіндік алады.

Бірінші ЕЖШ-ға қысқаша шолу

«Алматы қаласын 2025 жылға дейінгі және 2030 жылға дейінгі орта мерзімді перспективаларын дамытудың бағдарламасы» қалалық жоспарлауда дәстүрліден тұрақты және инклюзивті тәсілге көшуді белгілейтін негізгі стратегиялық құжат болды. Оның әзірлемесі ашық диалог рухында өтті — 130-дан астам сарапшылар мен белсенді азаматтардың қатысуымен 1280-ден астам түсініктемелер мен ұсыныстар жіберілді. 2022 жылдың күзінде мақұлданған бағдарлама қала құрылысының жаңа философиясын негіздеді, мұнда тұрғындардың әл-ауқаты, экологиялық тұрақтылық, мүмкіндіктерге тең қолжетімділік және қаланың дамуына халықтың барлық топтарының қатысуы басымдықтарға айналды.

Даму бағдарламасы тұжырымдамалық тұрғыдан БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарына (ТДМ) сәйкес келеді, оларды қалалық саясаттың басым бағыттарына біріктіреді. Бұл тұрақты көлік, қолжетімді баспана, инклюзивті білім беру, медицина, жасыл экономика, цифрландыру, қауіпсіздік және теңсіздікті азайту сияқты салаларға қатысты. Осылайша, Даму бағдарламасы жергілікті дамудың құралы ғана емес, сонымен бірге, БҰҰ платформасында ұсынылған алғашқы ЕЖШ-ны дайындаудың логикалық негізіне айналды.

Бірінші ЕЖШ Даму бағдарламасына енгізілген идеялар мен тәсілдердің жалғасы болды, сонымен қатар, тұрақты даму қағидаттарын қала құрылысына интеграциялау жолындағы маңызды қадам болды. Құжат халықаралық жұртшылыққа қаланың тұрақты даму мақсаттарын іске асыруға бейілділігін көрсету және жаһандық, оның ішінде Алматыда ТДМ бойынша БҰҰ өңірлік хабын орналастыру идеясын ілгерілету контекстінде белсенді ұстанымға ие болу мақсатында әзірленді.

Алматы БҰҰ ПЛАТФОРМАСЫНДА ЕЖШ-НЫ ОРНАЛАСТЫРҒАН ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ АЛҒАШҚЫ ҚАЛА БОЛДЫ

Шолу институционалдық, реттеуші және бағдарламалық ортаны қамтыды, негізгі мүдделі тараптардың, соның ішінде, азаматтық қоғамның қатысуын көрсетті және прогресті цифрлық бақылаудың негізін белгіледі. Алматы БҰҰ платформасында ЕЖШ-ны орналастырған Орталық Азиядағы алғашқы қала болды, осылайша оның ашық диалогқа, тұрақты инвестицияларды тартуға және озық шешімдерді енгізуге дайындығын көрсетті.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Бірінші ЕЖШ-да қаланың жекелеген ТДМ бойынша негізгі жобалары көрініс тапты, олар бойынша бүгінгі күні келесі нәтижелерге қол жеткізілді:

ТДМ 11. Тұрақты қалалар мен елді мекендер

- Алматы қаласы көлік қаңқасының 2030 жылға дейінгі Мастер-жоспары бекітілді
- 5 полиорталық үшін Егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары бекітілді;
- Алматының Дизайн-коды бекітілді;
- Алматы қаласында Құрылыс салу қағидалары бекітілді;
- Алматы қаласының Қала құрылысы регламенті бекітілді.

ТДМ 8. Лайықты жұмыс және экономикалық өсім

- Марков-44 көшесінде 14 резиденті бар ауданы 3,6 мың м2 креативті хаб жобасы пайдалануға берілді.

ТДМ 9. Индустрияландыру, инновациялар және инфрақұрылым

- Қазақстан-Британ техникалық университетінде Робототехника бойынша оқу зертханасы іске қосылды;
- Satbayev University электрондық платаларды өндіру зертханасы іске қосылды;
- TUS Holding-пен (Қытай) меморандумға қол қойылды, Al-Farabi Hub (Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті) базасында бизнес-инкубатор құру жоспарлануда.

4 САПАЛЫ БІЛІМ

ТДМ 4. Сапалы білім беру

- «Жайлы мектеп» бағдарламасы аясында 23 100 орындық 13 мектеп салынды;
- Алматы қаласының білім беру жүйесін дамытудың «Алматы мектебінің моделі» тұжырымдамасы әзірленді;
- «Алматы қаласының білім беру жүйесін дамыту тұжырымдамасы» аясында «Жұмысшы кәсіптері жылы» тұжырымдамасының жоспары әзірленді.

3 ЖАҚСЫ ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛ-АУҚАТ

ТДМ 3. Жақсы денсаулық және амандық

- Алматы қаласының алғашқы медициналық-санитариялық көмек (АМСК) ұйымдары үшін Бірыңғай стандарт әзірленді;
- цифрлық медицинаны дамыту тұжырымдамасы бекітілді;
- 2 АМСК орталығы мен 1 емхана ашылды;
- балаларға шұғыл медициналық көмек көрсету орталығының жаңа ғимараты ашылды.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, Алматы қаласының азаматтары үшін жайлы және инклюзивті өмір сүру жағдайларын жасауға бағытталған нақты жобалар призмасы арқылы көрсетілген осы бағыттардың қарқынды дамуын және инфрақұрылым сапасының жақсарғанын атап өткен жөн.

ҚАЛАНЫҢ МӘНМӘТІНІ МЕН СИПАТТАМАСЫ

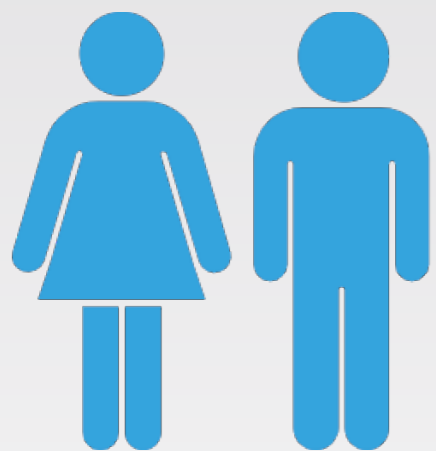
Алматының негізгі әлеуметтік-экономикалық және демографиялық сипаттамалары

Аумақтың ауданы

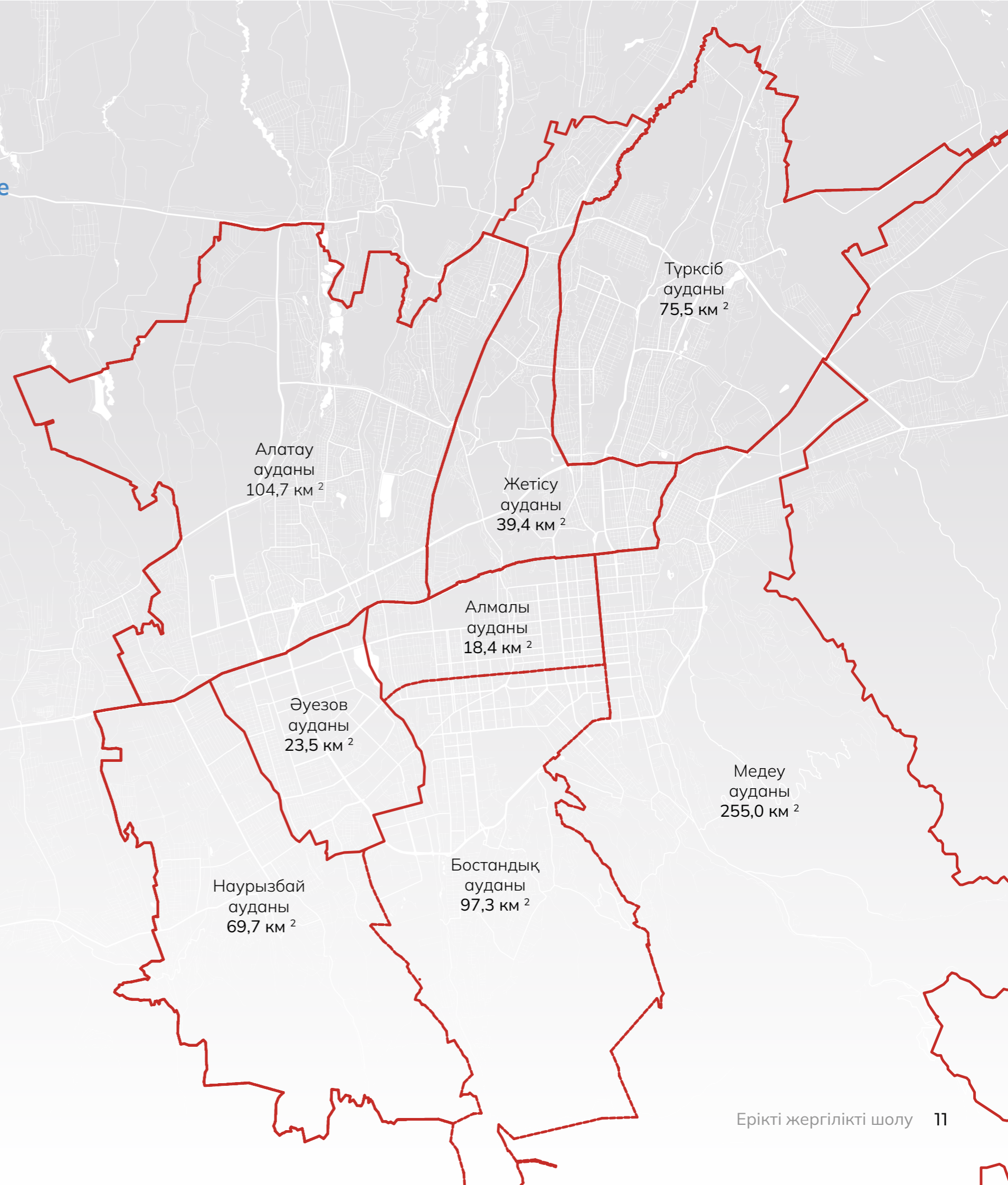
683,5 км²

Халық саны

2 292.1 мың адам

Қала автономды тәртіпте қызмет ететін 8 әкімшілік ауданға бөлінген.

2024

Негізгі әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштер

Халық саны	2 292.1 мың адам
Туған кездегі күтілетін өмір сүру ұзақтығы	78,78 жыл
Халықтың жан басына шаққандағы орташа жан басына шаққандағы номиналды ақшалай табысын бағалау	344 454 теңге
Табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен халықтың үлесі	4,5 %
Жұмыс күші	1 135,1 мың адам
Жұмыспен қамтылған халық	1 083 мың адам
Жұмыссыздық деңгейі	4,6 %
NEET* жастарының үлесі (15-34 жас)	6,4 %
Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі (15-34 жас)	4,4 %
Орташа айлық атаулы жалақы	490 963 теңге 1 045,8 АҚШ долларынан
Ең төменгі жалақы	85 000 теңге
Жалпы өңірлік өнім	31 294,4 млрд теңге
Жан басына шаққандағы ЖАӨ**	13 844,9 мың теңге
Өнеркәсіп өндірісінің көлемі	2 153,4 млрд теңге
Құрылыс жұмыстарының көлемі	735,2 млрд теңге
Тұрғын ғимараттарды пайдалануға беру	2 556 жалпы алаңы мың м ²

* NEET - оқымайтын, жұмыс істемейтін және кәсіптік білім алмайтын жастар.

** ЖАӨ – жалпы аймақтық өнім.

Бөлшек тауар айналымының көлемі	7 803,6 млрд теңге
Негізгі капиталға инвестициялар	2 069 933 млн теңге
Жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны	367 784 бірлік
Шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыспен қамтылғандар саны	1 013 702 адам
Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің өнім шығаруы	26 562,4 млн теңге
Тұрғын үй қоры	57,5 млн м ²
Халықтың бір адамға шаққандағы тұрғын үймен қамтамасыз етілуі, барлығы	30,4 м ²
Қолданыстағы бағалардағы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға арналған ішкі шығындар	94 580,1 млн теңге
ҒЗТҚЖ***-ны жүзеге асырған ұйымдардың (кәсіпорындардың) саны	142 бірлік
Туристер саны	2 340 413 адам
Шетелдік туристердің саны	686 355 адам
Жоғары білім беру ұйымдарының саны	37 бірлік
Жоғары білім беру ұйымдары студенттерінің саны	201 988 адам
Тіркелген мүгедектігі бар адамдардың саны	59 899 адам
Мүгедектігі бар тіркелген 18 жасқа дейінгі балалардың саны	9 912 адам
Зейнетақы алушылардың саны	253 078 адам
Тағайындалған зейнетақылардың орташа айлық мөлшері	102 958 теңге

*** ҒЗТҚЖ – ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар.
Дереккөз: <https://stat.gov.kz/>

Инклюзияны дамытуға бағытталған ұлттық және өңірлік саясат

Алматыдағы инклюзивті қалалық орта азаматтардың барлық санаттары үшін тең мүмкіндіктер жасау мақсатында ұлттық стратегияға және басқа да нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ, аймақтық нормативтік құжаттарға сәйкес қалыптастырылады.

Ұлттық деңгейдегі стратегиялық құжаттар:

Қазақстан Республикасындағы инклюзивті саясаттың 2025 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы мемлекеттік саясаттың пайымын көрсетеді, негізгі қағидаттарын, мақсаттарын, міндеттерін айқындайды және Қазақстан Республикасы 2015 жылы ратификациялаған Біріккен Ұлттар Ұйымының Мүгедектігі бар адамдардың құқықтары туралы конвенциясының халықаралық нормаларын имплементациялауды көздейді.

Тұжырымдама халықтың, оның ішінде мүгедек адамдардың әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға, олардың қоғамға толыққанды әлеуметтік, экономикалық және саяси араласуына жағдай жасауға бағытталған. Қазақстан Республикасындағы инклюзивті саясаттың 2025 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарында 13 түрлі бағыт бойынша 52 жоба көзделген.

Дереккөз: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400001143>

Қазақстан Республикасында мүгедек адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және тұрмыс сапасын жақсарту жөніндегі 2025 жылға дейінгі ұлттық жоспар мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау жүйесін дамытудың әлемдік үрдістерін ескере отырып, халықаралық стандарттарды имплементациялауға бағытталған.

Ұлттық жоспар аясында 10 бағыт бойынша 95 жоба жүзеге асырылуда: мүгедектіктің профилактикасы мен алдын алу; білім берудің қолжетімділігі;

әлеуметтік оңалтудың тиімділігін арттыру және абилитациялар; әлеуметтік қызмет көрсету жүйесін жаңғырту; арнаулы әлеуметтік қызметтер стандарттарын жетілдіру және тарифтерді белгілеу; әлеуметтік қызметкердің мәртебесі; мүгедектігі бар адамдар үшін мәдени және спорттық іс-шараларды дамыту; кедергісіз қоршаған орта; экономикалық дербестік және сапалы жұмыспен қамту; қоғамдық сананы жаңғырту.

Дереккөз: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000326>

Қазақстан Республикасындағы 2030 жылға дейінгі отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасы Қазақстанның әлеуметтік саясатының құрамдас бөлігі болып табылады және отбасының жағдайын жақсартуға және тұрмыс сапасын арттыруға бағытталған ұйымдастырушылық, экономикалық, құқықтық, ғылыми, ақпараттық және кадрлық қамтамасыз ету принциптерін, бағалау және шаралар жүйесін білдіреді. Мемлекеттік отбасылық саясаттың

мақсаттары отбасыларды қолдау, нығайту және қорғау, отбасылар мен олардың мүшелерінің физикалық, интеллектуалдық, рухани, адамгершілік дамуына қолайлы жағдайлар жасау, ана, әке және баланы қорғау болып табылады.

Дереккөз: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000384>

Өңірлік саясат:

Алматы қаласын дамытудың 2025 жылға дейінгі және орта мерзімді перспективаларының 2030 жылға дейінгі бағдарламасы дамудың 7 негізгі бағытын қамтиды, оның ішінде, «Әлеуметтік тұрақтылық пен орнықтылық» мақсаты, оның ішінде, білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет, жастар, дене шынықтыру және спорт бөлімдері, сондай-ақ, инклюзивті қалалық ортаны құру.

Дереккөз: https://almatydc.kz/uploads/reports/38/file_kk/almaty-alasyny-2025-zhyl-a-dey-ng-damytu-ba-dar-lamasy.pdf

«2030 жылға дейінгі инклюзивті Алматы» тұжырымдамасы жергілікті атқарушы органдардың көмегімен инклюзия жөніндегі әкімнің кеңесшісі кеңсесі әзірледі. Қазіргі уақытта қала әкімдігімен қарастыру және келісу сатысында тұр. Содан кейін құжатты қалалық мәслихат бекітеді. Тұжырымдама 15 түрлі бағыт бойынша 88 жобаны қамтиды.

АҒЫМДАҒЫ АХУАЛДЫ ТАЛДАУ

11 ТҰРАҚТЫ ҚАЛАЛАР МЕН ЕЛДІ МЕКЕНДЕР

ТДМ 11

Тұрақты қалалар мен елді мекендер.
Инфрақұрылым мен қалалық қызметтердің, оның ішінде, ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін қолжетімділігі

Алматы — екі миллионнан астам халқы бар Қазақстанның ең ірі мегаполисі. Қала экономикалық және әлеуметтік даму деңгейі бойынша, сондай-ақ, тұрақты және инклюзивті қала құрылысы саласында инновациялық шешімдерді енгізу бойынша елімізде жетекші орынға ие. Соңғы жылдары Алматы азаматтардың барлық санаттары үшін, соның ішінде, мүгедек жандар, қарт азаматтар, балалары бар ата-аналар, сондай-ақ, басқа да мүмкіндігі шектеулі және халықтың осал топтары үшін қолайлы, қауіпсіз және қолжетімді қалалық ортаны құруға деген айқын саяси ерік-жігері мен ұмтылысын көрсетті.

Қалалық ортаның, көліктің, көрсетілетін қызметтердің және технологиялардың физикалық және ақпараттық қолжетімділігі адамдардың, оның ішінде, ерекше қажеттіліктері бар адамдардың дербестігінің және олардың қоғамдық өмірге толыққанды қатысуының негізгі шарты болып табылады. Алматының инклюзивті қалалық ортасының қазіргі жағдайы қалалық инфрақұрылымның

қолжетімділігімен тікелей байланысты. Қолжетімділік – барлық азаматтар үшін қалалық нысандар мен көрсетілетін қызметтер сапасының параметрі болып табылады.

Қалалық қызметтерді қала билігі немесе қала бақылауындағы жеке ұйымдар қала тұрғындарының жайлы өмір сүруін қамтамасыз ету үшін көрсетеді. Оларға әкімшілік, коммуналдық қызметтер, көлік, әлеуметтік қызметтер және қауіпсіздік кіреді.

Талдау жүргізу кезінде әртүрлі дереккөздер қалалық қызмет көрсету субъектілерінің әртүрлі санын қамтиды.

2024 жылы «Мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау» ақпараттық порталы жүргізген талдау Алматы қаласындағы 10 122 әлеуметтік және көлік инфрақұрылымы нысандарын қамтыды. Нәтижесінде, 4 814 бірлік көлемінде ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін қолжетімді нысандар бойынша деректер ұсынылды.

Дереккөз: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400001143>

Қалалық қызметтердің қолжетімділігіне қатысты келесі параметрлер бағаланатын болады:

Осы саладағы талдау мен жоспарлаудың негізгі құралдарының бірі «Қолжетімді Қазақстан» виртуалды картасының жобасы болды. Мониторинг аясында Алматыда мемлекеттік мекемелер, денсаулық сақтау, мәдениет, демалыс, білім беру, сауда және қызмет көрсету, қоғамдық тамақтандыру, көлік, спорт, дін, қаржы институттары мен тұрғын үйлерді қоса алғанда, 24 365 қалалық инфрақұрылым нысандары тексерілді. Қазіргі уақытта мүгедектер арбасындағы адамдар үшін тек 148 нысан ғана толық қолжетімді деп танылды, 7 118-і ішінара қолжетімді (сырттан көмек қажет) және 17 099-ы қолжетімсіз.

Мүгедектігі бар адамдар үшін мүмкіндіктер бөлінісінде объектілердің үлесі

Дереккөз: <https://inva.kz/2025/11/03/bole-4-3-tys-obektov-adaptirovano-dlya-lic-s-invalidnostju-v-almaty/>

Осыған қарамастан, Алматы жағдайды жақсарту үшін белсенді қадамдар жасауда. Қаланың барлық стратегиялық құжаттарында, соның ішінде, Алматы қаласының 2025 жылға дейінгі даму бағдарламасы

және 2030 жылға дейінгі орта мерзімді перспективаларында әмбебап дизайн, ақылға қонымды бейімделу және әлеуметтік инфрақұрылымды басымдықпен бейімдеу қағидаттары бекітілген. Денсаулық сақтау, білім беру, мемлекеттік қызметтер мен көлік нысандарының қолжетімділігін арттыру бойынша жұмыстар басталды. Жүйелі көзқарас үшін жаңа нысандарды жобалау процесіне осал топтардың өкілдері тартылады — атап айтқанда, Қала құрылысы кеңесінің құрамына инклюзия мәселелері бойынша сарапшылар мен мүгедектер қауымдастығының өкілдері кіреді.

Сонымен қатар, қала цифрлық шешімдермен жұмыс істеуде. «Алматы қаласының Ахуалдық орталығы» әкімдіктің барлық құрылымдарының мәліметтерін жинақтайды және нақты уақыт режимінде қалалық инфрақұрылымның қол жетімділік деңгейін көрсетеді. Соңғы мәліметтер бойынша 15 608 нысан қамтылған, оның 83%-ы ішінара қол жетімді деп танылған. Бұл шешімдерді жедел қабылдаудың бірегей мүмкіндігін, инвестициялар және прогресті қадағалауға басымдық беруді қамтамасыз етеді.

«Ахуалдық орталық» қалалық деректерді кешенді талдау негізінде басқарушылық шешімдерді қабылдауды қолдау үшін құрылған интеграцияланған ақпараттық-талдамалық платформа болып табылады. Платформа басқару органдарына мониторингтің, болжаудың және негізделген шешімдер қабылдаудың кеңейтілген мүмкіндіктерін бере отырып, қаланың әлеуметтік-экономикалық процестерін терең талдауға арналған құрал болып табылады.

Ахуалдық орталықтың модульдерінің бірі «Цифрлық инклюзия сервисі» болып табылады, ол қаланың барлық санаттағы тұрғындар үшін қолжетімділігін жүйелі бағалау және ақпараттандыру үшін әзірленген. Негізгі мақсат - қалаға қолжетімділік стандарттарының

сақталуын бақылауға және қамтамасыз етуге мүмкіндік беру, сонымен қатар азаматтарды қоғамдық кеңістіктер мен объектілердің инклюзивтік мәртебесі туралы хабардар ету.

Жүйе қалалық операторларға арналған мобильдік әкімшілік панельді қамтиды, онда олар тексеру деректері мен бейімделу нәтижелерін енгізе алады. Бұдан басқа, ол жалпыға қолжетімді интерактивті картамен жабдықталған, онда есту қабілеті бұзылған, көру қабілеті нашар адамдар, қозғалысы шектеулі топтар және тірек-қимыл аппараты бұзылған адамдар үшін қалалық объектілердің қолжетімділік мәртебесі көрсетіледі.

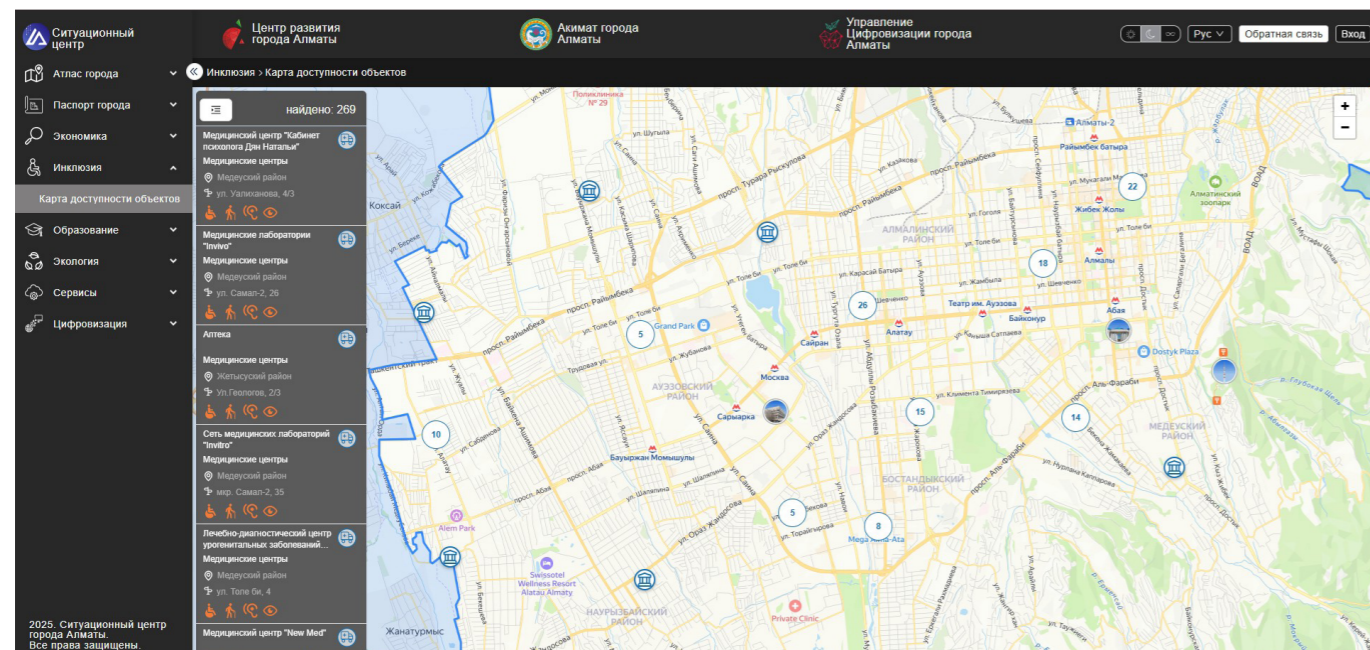
Карта сәйкестік деңгейін көрнекі бейнелейді және тұрғындардың қажеттіліктерін ескере отырып, олар үшін қандай аудандар қолжетімді екендігі туралы саналы түрде таңдауға мүмкіндік береді. Бұдан басқа, жүйе тұрғындардың жас топтарын, географиялық таралуын және объектілердің типтерін ескере отырып, аудандар бойынша қолжетімділікті бағалайтын талдамалық құралдарды қамтиды.

2025 жылы «Цифрлық инклюзия сервисі» «ТДМ саласындағы инклюзивті көшбасшылық» санатында SDG City Awards байқауының жеңімпазы атанғанын айта кету керек, оны CityNet Азия-Тынық мұхиты өңіріндегі тұрақты дамуға бейім қалалардың ірі қауымдастығы ұйымдастырды.

Қаланың көлік жүйесінде де оң өзгерістер орын алуда. 2021 жылдан бастап пандустармен, шақыру түймелерімен және қозғалысы шектеулі жолаушыларға арналған орындармен жабдықталған 212 троллейбус пен 1 150 едені төмен автобус сатып алынып, пайдалануға берілді. Жаңа жылжымалы құрам қала маңындағы 30 жаңа маршрутты ұйымдастыруға және 20-дан астам елді мекеннің тұрғындары үшін үздік көлік қатынасын қамтамасыз етуге мүмкіндік берді, бұл маршруттарда жолаушылар ағыны күніне 1,8 млн адамға жетті. Бұдан басқа, қаланың 120 қиылысында тактильді көрсеткіштер мен сөйлеу сигналдары орнатылды. Метрода тактильді навигация енгізілді, ал бірқатар бағыттарда инклюзивті функциялар жиынтығы кеңейтілген автобустар жұмыс істейді. Көлік желісін кеңейту саласында да елеулі күш-жігер жұмсалып жатыр. Қолданыстағы метро желісін батыс бағытта ұзарту, сондай-ақ қаланың негізгі нүктелері – Алматы халықаралық әуежайы мен «Алматы-1» теміржол

вокзалын қосумен шығысқа және солтүстікке қарай жаңа тармақтар әзірлеу жоспарланған. Сонымен қатар, қаланың батысы мен шығысын байланыстыратын ЖРК-ны жабу аймақтары пысықталуда, осылайша қала тұрғындары үшін инклюзивті ұтқырлық қамтамасыз етіледі.

Алматы, сондай-ақ, инклюзивті күн тәртібін жүзеге асырудың институционалдық тетіктерін нығайтуда: жобалау кезеңінде қолжетімділік стандарттарының сақталуын бақылау күшейтілуде, қызметкерлерді оқыту бағдарламалары жүзеге асырылуда және сапаны бағалау жүйелері енгізілуде. Бұл ретте қала формальды тәсілден шын мәнінде инклюзивті тәсілге — жобалауға, аудитке және шешім қабылдауға мүгедектердің өздерінің қатысуымен көшу қажеттілігін мойындайды.

Осылайша, қазіргі сын-қатерлерге қарамастан, Алматы инклюзивті қала құруда тұрақты ілгерілеушілікті көрсетуде. Инфрақұрылым, көлік, цифрландыру және азаматтардың қатысуы саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар алдағы жылдары қалалық ортаның қолжетімділік деңгейі айтарлықтай артады деп үміттенуге мүмкіндік береді. Бұл процесте мемлекет, бизнес, үкіметтік емес ұйымдар және қала тұрғындары арасындағы сектораралық серіктестікті сақтау маңызды — тек бірлескен күш-жігердің арқасында ғана шынайы инклюзияға қол жеткізуге болады.

Индикатор:

Атауы	2020	2021	2022	2023	2024
Ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін қолжетімділіктің қазіргі заманғы талаптарына сәйкестігі тұрғысынан паспорттаумен қамтылған объектілердің саны	260	260	260	7 500	15 000

Инклюзивті білім беру — барлық балалардың физикалық, интеллектуалдық немесе әлеуметтік ерекшеліктеріне қарамастан тең дәрежеде білім алуын қамтамасыз етуге бағытталған білім беру саясатының негізгі бағыты. Қазақстан инклюзияны Конституцияны, ҚР «Білім туралы» заңды, ҚР «Бала құқықтары туралы» заңды, сондай-ақ, 2023-2030 жылдарға арналған стратегиялық тұжырымдамаларды қоса алғанда, халықаралық стандарттар мен ұлттық заңдарға сәйкес дамытады. Ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕББҚ) бар балалар үшін арнайы жағдайлар жасау кепілдігін бекітетін «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII Заңына қол қою маңызды қадам болды, әрбір ЕББҚ бар бала үйінің жанындағы қарапайым мектепте оқып, әлеуметтену процесінен құрдастарымен бірдей өтуі үшін. Құжат қажеттіліктерді бағалауды, бағдарламаларды сүйемелдеуді, бейімдеуді және инклюзивті ортаны құруға басшылардың жауапкершілігін реттейді. Педагог-ассистенттер лауазымдары, жан басына

ТДМ 4

Сапалы білім беру. Білім беру инклюзивтілігі

шаққандағы қаржыландыру енгізілді, ал Психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссияның (ПМПК) қызметі медицинадан әлеуметтік-педагогикалық тәсілге қайта бағдарланған. ЕББҚ бар балалар санатына ерекше қажеттіліктері бар балаларды, мигранттарды, халықтың әлеуметтік осал топтарынан босқындарды қоса алғанда, эмоционалдық, әлеуметтік және когнитивтік салаларда қиындықтарға тап болғандар жатады. Алматы ең ірі білім беру орталығы ретінде білім берудің барлық деңгейлерінде инклюзивті жүйені белсенді түрде дамытуда.

Мектепке дейінгі білім беру

Алматыда Қазақстан Республикасының 2025-2030 жылдарға арналған инклюзивті саясат тұжырымдамасына сәйкес инклюзивті мектепке дейінгі білім берудің белсенді дамуы байқалады, оған сәйкес 2025 жылға қарай мектепке дейінгі ұйымдардың 20%-ы ЕБҚ бар балаларды оқытуға жағдай жасауы керек.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту үшін жағдайларды қамтамасыз ететін ұйымдардың үлесі

87%

Қазіргі уақытта қаланың мектепке дейінгі мекемелерінде ерекше қажеттіліктері бар 2076 бала тәрбиеленуде, оның 187-сі мүгедек.

Қауіпсіз және жайлы білім беру ортасын құру жеке бағдарламалар, бейімделген әдістемелер және мамандарды оқыту есебінен қамтамасыз етіледі. Қазірдің өзінде 880 педагог инклюзивті оқыту бойынша біліктілікті арттыру курстарынан өтті. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде 187 логопед, 55 дефектолог, 9 педагог-ассистент, 6 сурдопедагог және

4 тифлопедагог жұмыс істейді. Қосымша есту, көру, сөйлеу, ақыл-ой кемістігі бейіні бойынша түзету балабақшаларын қоса алғанда, ЕББҚ бар балаларға арналған 13 мамандандырылған мемлекеттік мекеме жұмыс істейді.

Алматы, ұлттық деңгейлерден оза отырып, мектепке дейінгі мекемелер деңгейінде инклюзивті білім беруді инклюзивті қалалық ортаны құрудың дұрыс қалалық стратегиясын көрсететін орнықты ілгерілетуді көрсетіп отыр.

Индикатор:

Атауы	2020	2021	2022	2023	2024
Ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін жағдай жасаған мектепке дейінгі ұйымдардың үлесі, %	83,1	82,5	46,6	83,5	87,0

Орта білім беру

Алматыда инклюзивті білім беру орта білім беру деңгейінде бірнеше нысандар арқылы жүзеге асырылады: жалпы сыныптарда оқыту, мамандардың сүйемелдеуі және қашықтықтан/үйде оқыту. 2025 жылы инклюзивті оқыту қаланың 212 мектебінде 2 750 оқушыны қамтыды. 2016 жылдан бастап ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар балаларды оқытуға жағдай жасаған мектептер саны тұрақты түрде өсіп келеді: 2020-2021 оқу жылындағы 183 мектептен 2024-2025 оқу жылында 212-ге дейін.

14 мектепте психикалық дамуының тежелуі (ПДТ) бар 510 балаға арналған 63 арнайы (түзету) сыныптары ашылды және 2025 жылы 4 мектепте психикалық ауытқулары бар балалар үшін «Өмірлік дағдылар сыныптары» ашылды, бүгінге 22 оқушы оқиды. 196 мектепте жеке және топтық сабақтарға қажетті ресурстармен жабдықталған инклюзивті кабинеттер жұмыс істейді. 2024 жылдан бастап «Инклюзивті академия» 8 құзыреттілік орталығы және мұғалімдерге әдістемелік қолдау

көрсететін 8 тірек мектебі жұмыс істейді.

Сонымен қатар, 7 арнайы мектеп-интернат жұмыс істейді, онда есту, көру, сөйлеу, тірек-қимыл аппараты және ақыл-ой кемістігі бар 2 747 бала оқиды. Бұл мектептер арнайы жабдықтармен және материалдармен қамтамасыз етілген.

Психологиялық-педагогикалық қолдауды 1 105 маман қамтамасыз етеді: 295 психолог, 165 логопед, 146 арнайы педагог және 499 педагог-ассистент. Дегенмен, білікті кадрлардың жетіспеушілігі сақталуда, әсіресе ЕББҚ бар балалар санының өсуі жағдайында. Екі ресурстық орталық — Қалалық инклюзивті ресурстық орталық (ҚИРО) және №10 мектеп базасындағы орталық құрылды, олардың қызметінің негізгі бағыттары ата-аналарға балаларды педагогикалық түзету және оңалту психологиялық мәселелері бойынша консультациялық көмек көрсету, сондай-ақ ерекше қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істейтін мұғалімдерді оқыту болып табылады.

Оқушы орындарының тапшылығы мәселесін шешу мақсатында Алматы қаласында «Келешек мектептері» ұлттық жобасы (бұрын — «жайлы мектеп») шеңберінде жаңа мектептер салу жөніндегі жоба белсенді іске асырылуда.

«Келешек мектептері» ұлттық жобасы аясында Алматы қаласында 34 800 оқушы орнына арналған 21 жаңа мектептің құрылысы жоспарланған. Олардың ішінде 600 орындық бір мектеп 2024 жылы ашылды. 2025 жылы 22 500 орынға арналған 12 мектеп пайдалануға берілді.

Сонымен қатар, «Сатып алу» тетігі арқылы жеке инвесторлардан 11 700 оқушы орнына арналған 8 мектепті сатып алу қарастырылған.

Бұдан бөлек, мектептегі білімнің қолжетімділігі мен қауіпсіздігін қолдау мақсатында Алматы қаласының әкімдігі

«Мектеп автобусы» жобасын қолға алды. Оның мақсаты — оқушыларды үйден мектепке және кері, әсіресе мектеп инфрақұрылымының тығыздығы жеткіліксіз аудандарда тасымалдауды ұйымдастыру. 2023-2024 жылдары 200 мектеп автобусы сатып алынды, оның ішінде 150 шағын сыйымдылықты (20 орындық) және 50 үлкен сыйымдылықты (36 орындық). Бүгінгі күні қала бойынша 12 201 оқушыны қамтитын 58 мектеп айқындалды, оқушыларды тасымалдау 200 мектеп автобусымен жүзеге асырылуда (күніне 1 033 рейс). Аталған бастама шалғай орналасқан шағын аудандарда тұратын балалардың білім алу жағдайын айтарлықтай жақсартты. 2030 жылға дейін мектепке дейінгі жолы күрделенген оқушылардың 100%-ын қамту жоспарланып отыр.

Индикатор:

Атауы	2020	2021	2022	2023	2024
Инклюзивті білім беру үшін жағдай жасаған мектептердің үлесі, %	87,4	92,3	94,3	96,7	98,1

Қосымша білім беру

Алматыдағы қосымша білім беру ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға шығармашылық, мәдени және бос уақытты дамыту мүмкіндіктерін ұсынады. 2025 жылы 76 жекеменшік ұйымдарда орналастырылған мемлекеттік білім беру тапсырысы аясында ЕББҚ бар 1 210 бала 7 бағыт бойынша үйірмелер мен секциялармен қамтылды: ғылыми-техникалық (180 бала), көркемдік-эстетикалық (280), әлеуметтік-педагогикалық (250), гуманитарлық (250) және жаратылыстану-математикалық

(250). Қаржыландырудың жалпы көлемі 923 млн теңгені құрады.

Сондай-ақ, №7 Оқушылар үйінің филиалы жұмыс істейді, онда ерекше қажеттіліктері бар балаларға арналған үйірмелер жұмыс істейді. Бағдарламаларға бейімделген дене шынықтыру, сөйлеуді дамыту, тұрмыстық дағдылар, хореография, театр және жүзу кіреді. Бүгінгі күні 5 жастан 13 жасқа дейінгі 120 бала қамтылған.

Арнаулы орта білім беру

Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарындағы инклюзивті білім беру ортасы денсаулық жағдайына және мінез-құлық, әлеуметтік, экономикалық, мәдени, тілдік факторлардың әсерінен туындаған қиындықтарға қарамастан барлық студенттердің тең мүмкіндіктерін қамтамасыз етуде үлкен рөл атқарады.

2024-2025 оқу жылында 12 колледжде тігінші, шаштараз,

гүл өсіруші, ағаш ұстасы, аяқ киім шебері, массажист мамандықтары бойынша 381 студент білім алуда.

Индикатор:

Атауы	2020	2021	2022	2023	2024
Ұйымдардың үлесі ТжКБ, тең жағдайлар жасаған және кедергісіз ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар студенттер үшін қолжетімділік, %	68,2	47,8	47,8	43,8	39,6

Жоғары білім

Алматыдағы жоғары оқу орындарындағы инклюзия қалыптасу сатысында. Жекелеген университеттерде инклюзивті білім беру туралы ережелер бар, бағдарламалар мен инфрақұрылым бейімделуде. Мысал ретінде Almaty Management University (AlmaU), Satbayev University, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (ҚазҰПУ) және Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (ҚазҰУ) келтіруге болады. Қолдау қызметтері құрылады (мысалы, Turan University), бірақ олар барлық университеттерде бола бермейді. Проблемалар — ресурстардың шектеулілігі, білікті оқытушылардың жетіспеушілігі және бірыңғай стандарттардың жоқтығы. Инклюзияны ілгерілету үшін инвестициялар, қызметкерлердің біліктілігін арттыру және табысты тәжірибелерді тарату қажет.

Алматы барлық деңгейлерде инклюзивті білім беруді дамытуда айтарлықтай ілгерілеушілікті көрсетіп отыр. Дегенмен, жүйелі мәселелер — кадр тапшылығы, ресурстардың жеткіліксіздігі және инфрақұрылымдық шектеулер —

барлығына тұрақты және қолжетімді білім беру ортасын қалыптастыру үшін кешенді шешімдерді талап етеді.

Бұл тұрғыда жоғары оқу орындары барлық студенттер үшін ең қолайлы оқу жағдайларын жасау шараларын белсенді түрде енгізуде, атап айтқанда, қашықтықтан оқыту форматы, қашықтықтан қол жеткізу үшін электрондық кітапханалар мен дерекқорларды құру, жеке білім беру бағдарламаларын құрастыру сияқты шараларды енгізуде, бағдарламаларды әзірлеу, барлық оқу ғимараттарына жалпыға бірдей қолжетімділікті ұйымдастыру үшін қолданыстағы инфрақұрылымды бейімдеу, сондай-ақ, ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалармен жұмыс істейтін педагогтардың біліктілігін арттыру.

Мүгедектердің құқықтары туралы конвенцияға сәйкес, басқалармен тең дәрежеде еңбек ету құқығы мүгедектердің ажырамас құқығы болып табылады, ал Конвенцияны ратификациялаған мемлекеттер осы құқықты қамтамасыз ету және жүзеге асыру бойынша міндеттемелер алады.

Қазақстан Республикасының Әлеуметтік кодексіне сәйкес мүгедек адамдарды жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясатты жергілікті атқарушы органдар жүзеге асырады. Қазіргі уақытта жұмысқа орналастырудың 2 тетігі іске асырылуда, оның ішінде:

1. Жұмыс орындарына квоталар белгілеу.

«Мүгедектігі бар адамдар үшін жұмыс орындарын квоталау ережелеріне» сәйкес кәсіпорындағы жұмыс орындары санының 2-ден 4 пайызына дейінгі мөлшерде квота белгіленеді. Жұмыс берушілер белгіленген квота бойынша квота енгізілген күннен бастап алты ай ішінде мүгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру үшін жұмыс орындарын ұсынуы керек.

ТДМ 8

Лайықты жұмыс және экономикалық өсім. Жұмысқа орналасуға және экономикалық мүмкіндіктерге қолжетімділік

2. Мүгедектігі бар адамдар үшін арнайы жұмыс орындарын құру.

Осы тетік шеңберінде жұмыс берушілерге мүгедектігі бар адамдар үшін жұмыс орнын жабдықтауға кеткен шығындар өтеледі.

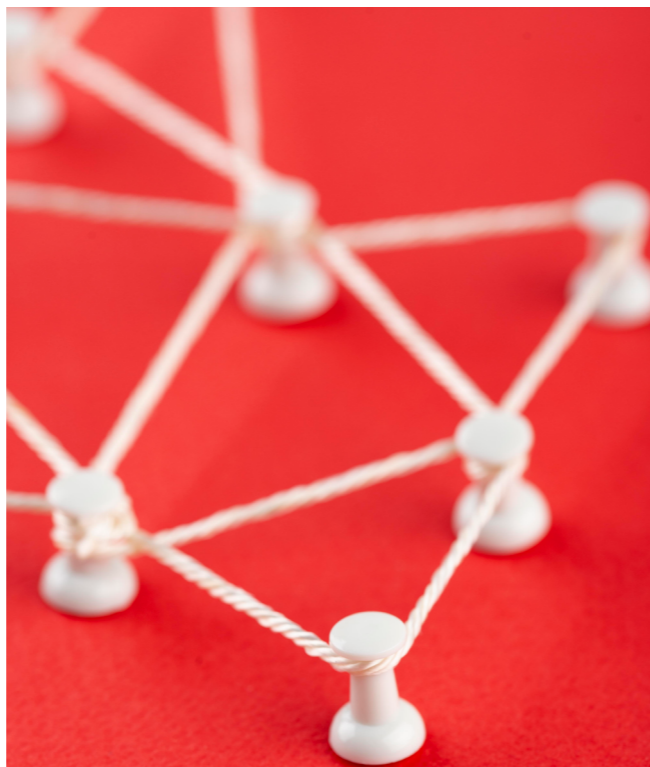
Сонымен қатар, жабдықталған арнайы жұмыс орындарына жұмысқа орналасқан мүгедектердің жалақысын мемлекет үш жылға субсидиялайды:

- бірінші жылы жалақының 70%-ын мемлекет, 30%-ын жұмыс беруші субсидиялайды;
- екінші жылы 65% -ы - мемлекет, 35% -ы - жұмыс беруші;
- үшінші жылы 60% - мемлекет, 40% - жұмыс беруші.

Сонымен қатар, жоба аясында «Бастау бизнес»* мүгедектігі бар адамдардың кәсіпкерлік негіздеріне оқудан өтуге және жеке бизнесін дамытуға грант алуға мүмкіндігі бар.

*Бұл бастама электрондық еңбек биржасы порталы арқылы жүзеге асырылуда: <https://business.enbek.kz/kk/bastau-business>

2020 жылдан бастап қалада **TenQogam** мүмкіндігі шектеулі жандарды жұмыспен қамту орталығы жұмыс істейді. Орталық мемлекеттік көмек және мүгедектерді әлеуметтік қолдау шаралары туралы ақпарат бере отырып, ақпараттық қолдау көрсетеді, сонымен қатар, табысты жұмыс іздеу мен орналастыру үшін қажетті білім мен дағдыларды дамытуға бағытталған тренингтер өткізеді. «Тәуелсіз өмір мектебі» жобасы мүмкіндігі шектеулі жандарға ішкі кедергілерді жеңуге, дербестік дағдыларын үйренуге және шығармашылық форматта өз қабілеттерін көрсетуге көмектеседі. Шеңберінде бағдарламалар кәсіптік бағдар беру, лайықты жұмыс табу, түйіндеме жазу, сұхбаттасу және ұжымдағы әлеуметтену дағдылары бойынша сабақтар ұсынады.

Жұмысқа орналасуға көп көңіл бөлінеді. Алматыда мүгедектігі бар 29,5 мың еңбекке қабілетті адамның 9,5 мыңы қазірдің өзінде жұмысқа орналасқан. 2024 жылы 1731 адам тұрақты жұмысқа орналасса, тағы 990 адам жұмыспен қамтуға жәрдемдесу шараларымен қамтылды. 2025 жылдан бастап «**Job-coach**» жобасы енгізілуде, жұмысқа орналасудың барлық кезеңдерінде – бос жұмыс орнын табудан бастап жұмыс орнында бейімделуге дейін жеке қолдауды қамтамасыз етеді. Бағдарлама аясында 2025 жылы 300, 2026 жылы 400, 2027 жылы 500 адамды жұмыспен қамту жоспарлануда.

29,5 мыңның **9,5** мыңы жұмыспен қамтылған

3 ЖАҚСЫ ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛ-АУҚАТ

Қалада 59 мыңнан астам мүгедек адам, оның ішінде, 10 мыңға жуық бала тұрады. Олардың құқықтарын, тең қатысуын және әлеуметтік интеграциясын қамтамасыз ету үшін Алматыда әлеуметтік көмек, жұмыспен қамту, білім беру, ұтқырлық және мәдени интеграция бағыттарын қамтитын мемлекеттік қолдаудың кешенді жүйесі құрылды.

Инклюзивті күн тәртібін үйлестіруді қала әкімдігінің жанындағы Инклюзивті ортаны дамыту жөніндегі кеңес жүзеге асырады, оның отырыстары әкімнің төрағалығымен өтеді. Қаланың барлық аудандары мен басқармалары деңгейінде инклюзия бойынша үйлестірушілер тағайындалды, бұл туындаған мәселелерді жедел шешуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, әкімнің инклюзия мәселелері жөніндегі штаттан тыс кеңесшісінің рөлі артты, бұл Алматының теңдік қағидаттарына саяси бейімділігін көрсетеді.

Алматының 2025 жылға дейінгі даму бағдарламасы мен «Инклюзивті Алматы 2030» тұжырымдамасы аясында қалалық ортаны бейімдеу шаралары жүзеге асырылуда. 2025 жылға дейін 55 мың инфрақұрылымдық нысанды паспорттау, олардың кем дегенде 75%-ын одан әрі бейімдеу жоспарлануда. Бақылау

ТДМ 3

Жақсы денсаулық пен амандық. Әлеуметтік қолдау және медициналық әрі әлеуметтік қызметтерге қолжетімділік

үшін процесті нақты уақыт режимінде бақылауға мүмкіндік беретін мобильді цифрлық платформа қолданылады.

2024 жылдан бастап Әлеуметтік интеграция орталығы жұмыс істейді, онда арт-терапия, театр, би, музыка және бұқаралық ақпарат құралдарының көмегімен қатысушылар психологиялық және әлеуметтік оңалту жолынан өтеді. Бұл бастамалар әлеуетті арттыруға, кәсіптік бағдарлауға және жаңа мансаптық траекторияларды қалыптастыруға ықпал етеді.

Сондай-ақ, бірегей мүгедектер арбасын жөндеу орталығы жұмыс істейді, онда тек 2024 жылдың өзінде 2 мыңнан астам адам көмек алды, бұл — Алматы мен Алматы облысындағы толығымен тегін және халық арасында сұранысқа ие осындай алғашқы жоба.

Жалпы алғанда, әлеуметтік жобалар қаланың 7 мыңнан астам тұрғынын қамтиды. Бастамалардың әртүрлілігі және жергілікті билік органдарының жоғары деңгейдегі қатысуы Алматыда ерекше қажеттіліктері бар адамдарды мемлекеттік қолдаудың тұрақты және дамушы сипатқа ие екендігін көрсетеді. Бұл шаралар инклюзивтілік және тең мүмкіндіктер қағидаттарына бағытталған қала құрудың негізін құрайды.

Бұдан басқа, мүгедек адамдарды әлеуметтік қорғау шараларының тиімді жүйесін құру да мемлекеттің әлеуметтік саясатының басым бағыттарының бірі болып табылады. Мүгедек адамдарды әлеуметтік қорғау және оларды оңалту жөніндегі шаралар Қазақстан Республиканың Әлеуметтік кодексі және халықты әлеуметтік қорғау саласындағы арнаулы әлеуметтік қызметтерді көрсету стандарттары шеңберінде жүзеге асырылады.

Мүгедектігі бойынша жәрдемақылар

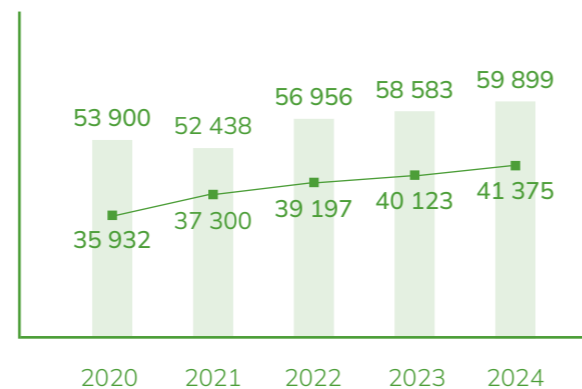
Мүгедектерге әлеуметтік көмек Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген мемлекеттік жәрдемақылар, өтемақылар түріндегі төлемдерді қамтиды.

Мүгедектігі бар барлық адамдар мүгедектігі бойынша мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақыға (МӘЖ), ал зейнеткерлік жасқа жеткенде зейнетке шығуға құқылы. МӘЖ шамасы мүгедектік тобына байланысты және ең төменгі күнкөріс деңгейінің өзгеруіне қарай жыл сайын индекстеледі. Бұл ретте алынатын жәрдемақының/зейнетақының мөлшері ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен емес мөлшерде белгіленеді. 2025 жылға арналған ең төменгі күнкөріс деңгейі 46 228 теңге болып белгіленді.

Мысалы, жеті жасқа дейінгі мүгедектігі бар балаларға - 1,61 ең төменгі күнкөріс деңгейі, жетіден он сегіз жасқа дейінгі бірінші топтағы мүгедектігі бар балаларға - 2,20 ең төменгі күнкөріс деңгейі мөлшерінде жәрдемақы тағайындалады. Бұдан басқа, ерекше қажеттіліктері бар адамға тікелей күтім жасайтын ата-ананың немесе қамқоршының біріне - 1,61 ең төменгі күнкөріс деңгейі мөлшерінде жәрдемақы тағайындалады.

Соңғы 5 жылда Алматы қаласында мүгедектігі бойынша мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақы алушылар санының өскені байқалады, бұл тұтастай алғанда мүгедектігі бар адамдар санының өсу үрдісіне сәйкес келеді.

Мүгедектігі бойынша тағайындалған мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақы алушылардың саны (адамдар)

Сондай-ақ, ерекше мұқтаждығы бар адамдар портебенттермен халықтың

осал топтарын қолдауға бағытталған Қазақстанның әлеуметтік саясатының негізгі құралдарының бірі болып табылатын атаулы әлеуметтік көмекті (АӘК) алуға құқылы. Ол азаматтарға және жекелеген санаттағы адамдарға (оның ішінде азаматтығы жоқ адамдарға, босқындарға және қандастарға т.б.), жан басына шаққандағы орташа табысы 70% деңгейінде белгіленген кедейлік шегінен төмен ең төменгі күнкөріс деңгейі бар адамдарға беріледі. Ең төменгі күнкөріс деңгейі Ұлттық статистика бюросының аймақтар бойынша тоқсан сайын есептеледі. АӘК екі түрге бөлінеді: шартсыз және шартты көмек. Шартсыз көмек ай сайын жұмыспен қамту бағдарламаларына қатыса алмайтын адамдарға – жалғызбасты қарттарға, I-II топтағы мүгедектерге, ауыр сырқаттары бар азаматтарға, сондай-ақ, еңбекке қабілетті жалғыз мүшесі үш жасқа дейінгі балаға қарайтын отбасыларға, мүгедектерге немесе тұрақты көмекке мұқтаж қарт адамдарға төленеді. Шартты көмек аз қамтылған еңбекке қабілетті адамдар мен отбасыларға, егер олар жұмыспен қамтуға жәрдемдесу шараларына – жұмысқа орналасуға, оқуға, өз ісін ашуға қатысқан жағдайда тағайындалады. Сондай-ақ, АӘК аясында 1 жастан 6 жасқа дейінгі әрбір балаға қосымша төлем қарастырылған - 2025 жылға айына 5 898 теңге (1,5 АЕК). Мұндай жүйе еңбекке қабілетті халықтың еңбек белсенділігі мен әлеуметтік бейімделуін ынталандыра отырып, ең мұқтаж жандарға мақсатты қолдау көрсетуге мүмкіндік береді. Жәрдемақы алу құқығы еңбек өтілінің болуына немесе алушының қазіргі жұмыс жағдайына байланысты емес.

Дереккөз:
<https://www.gov.kz/situations/11/56?lang=kk>
<https://www.gov.kz/situations/11/intro?lang=kk>

Жеңілдіктер мен қосымша шаралары қолдау

Мемлекет мүгедек азаматтарға және олардың отбасыларына өмір сүру сапасы мен әлеуметтік қамсыздандыру деңгейін жақсартуға бағытталған әлеуметтік төлемдердің кешенді пакетін ұсынады. Қолдау жүйесі салықтық преференцияларды және көлік инфрақұрылымына жеңілдікпен қолжетімділікті қамтиды.

Әлеуметтік қолдаудың түйінді шаралары:

- С а н а т о р и й - к у р о р т т ы қ емделуді өтеусіз негізде ұсыну;
- 1-ші және 2-ші топтағы мүгедектер үшін мемлекеттік жалға берілетін баспанаға қолжетімділік. Тұрғын үй-жайлар ұзарту мүмкіндігімен бес жылдық мерзімге беріледі;
- Салық преференциялары: Салық кодексіне сәйкес, мүгедектігі бар адамдар мен олардың заңды өкілдері жылдық негізде 882 АЕК мөлшерінде салық шегеріміне құқылы;
- Оңалтудың техникалық құралдарымен қамтамасыз ету;
- Темір жол билеттеріне жеңілдіктер: әлеуметтік маңызы бар маршруттар бойынша билет құнының 50% мөлшерінде, ал коммерциялық маршруттар бойынша – құнының 70% дейін;
- М а м а н д а н д ы р ы л ғ а н тұрғын үй бағдарламалары;
- Соттарға жүгінген кезде, кез келген нотариаттық іс-әрекеттер жасаған кезде, туу туралы қайталама куәліктерді алған кезде, зияткерлік меншік саласындағы құжаттарды ресімдеу кезінде, сондай-ақ, көлік құралдарына паспорттар, жеке куәліктер мен тіркеу нөмірлерін алу кезінде мемлекеттік баждарды төлеуден босату;
- Мүгедектік туралы анықтаманың қолданылу мерзіміне және мүгедектік топтарына қарамастан, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жарналарынан босату;
- 1-ші және 2-ші топтағы

мүгедектер мен 18 жасқа дейінгі мүгедек балалар үшін қоғамдық көлікте жеңілдікпен немесе ақысыз жүру.

Медициналық қолжетімділік, абилитациялар және оңалту қызметтерге

Басқа азаматтармен тең дәрежеде мүгедектігі бар адамдар Қазақстан Республикасы міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру (МӘМС) жүйесіне енгізілген, бірақ жеңілдікті негізде – олар үшін жарналарды мемлекет төлейді, сол арқылы тегін амбулаториялық және стационарлық емдеуді, дәрігерлердің нұсқауы бойынша дәрі-дәрмекпен толық қамтамасыз етеді, сондай-ақ, тегін медициналық оңалтуды қамтамасыз етеді. Мүгедек балалар жеңілдікті санат ретінде медициналық қызметтің барлық көлемін өтеусіз алады.

ҚР Әлеуметтік Кодексіне сәйкес, медициналық абилитация – мүгедектігі бар балалардың қалыптаспаған функциялары мен дағдыларын меңгеруге немесе өтеуге және оларды қоғамға біріктіруге бағытталған медициналық оңалту процесі, және медициналық оңалту – бұл организмнің

бұзылған және (немесе) жоғалтқан функцияларын сақтауға, ішінара немесе толық қалпына келтіруге бағытталған медициналық қызметтер кешені.

Алматыда әртүрлі бейіндегі 100-ден астам оңалту мекемелері жұмыс істейді, оларда қызметтер МӘМС шеңберінде көрсетіледі. Осындай ірі мекемелердің бірі – «АРДИ» қоғамдық бірлестік оңалту орталығы (Мүгедек балалардың ата-аналарының қауымдастығы), онда церебралды сал ауруы диагнозы қойылған және тірек-қимыл аппараты бұзылған балалар оңалтудан өтеді.

Бұдан басқа, қалада мемлекеттік медициналық-әлеуметтік мекемелер, балаларды оңалту орталығы «Балбұлақ» және ересектерге оңалту қызметін көрсететін «Алатау» әлеуметтік қызметтер орталығы» КММ жұмыс істейді.

Оңалтудың техникалық құралдарымен қамтамасыз етуге ерекше көңіл бөлінеді. Мемлекеттік бюджет есебінен 1-ші, 2-ші, 3-ші топтағы мүгедектер, сондай-ақ, мүгедек балалар барлық қажеттіліктермен - протездік-ортопедиялық құралдармен, мүгедектер арбаларымен және қозғалуға арналған басқа да көмекші құралдармен, тифло-және сурдотехникалық құралдармен құрылғылармен, есту аппараттарымен, санитарлық-гигиеналық құралдармен тегін қамтамасыз етіледі.

В 2024 жылы қалада **169** адам кресло-арбалармен сурдоқұралдармен

– **421** адам, тифлоқұралдармен –

623 адам, протездеу және ортездеумен

– **799** адам, гигиеналық құралдармен

– **3 437** адам қамтамасыз етілді. Санаторлық-курорттық емдеу

қызметтері – **688** адам құны **345** млн теңгеге, ым-ишара тілі маманының

қызметтері – **671** адамға құны **121,3** млн теңгеге, жеке көмекшінің

қызметтері – **3 178** адамға құны **1 090,1** млн теңгеге көрсетіледі.

Арнаулы әлеуметтік қызметтер

Қазақстан Республикасының Әлеуметтік Кодексінің 132-бабына сәйкес арнаулы әлеуметтік қызметтер арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлеміне және ақылы арнаулы әлеуметтік қызметтерге бөлінеді.

Арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемі бюджет қаражаты есебінен көрсетілетін арнаулы әлеуметтік қызметтердің бірыңғай тізбесі болып табылады.

Арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдік берілген көлемінің тізбесі мыналарды қамтиды:

1. Әлеуметтік-тұрмыстық қызметтер,
2. Әлеуметтік-медициналық қызметтер,
3. Әлеуметтік-психологиялық қызметтер,
4. Әлеуметтік-педагогикалық,

5. Әлеуметтік-еңбектік,
6. Әлеуметтік-мәдени,
7. Әлеуметтік-экономикалық,
8. Әлеуметтік-құқықтық қызметтер

Стационар жағдайындағы арнаулы әлеуметтік қызметтер медициналық-әлеуметтік мекемелерде мүгедектерге, оның ішінде, мүгедек балаларға, қарттарға және өмірлік қиын жағдайға тап болған адамдарға көрсетіледі.

Индикатор:

Атауы	2021	2022	2023
Халықтың аз қамтылған топтарының мүддесі үшін мемлекеттік әлеуметтік шығындар (АӘК, тұрғын үй көмегі), мың теңге	2 278 142	2 471 102	2 257 037

5 ГЕНДЕРЛІК ТЕҢДІК

Алматы қаласының қалалық әкімшілігіндегі гендерлік теңдік бұрыннан бері басым міндеттердің шеңберінен шығып кетті, өйткені ол шындықты күнделікті қабылдауға сәтті қосылды. Осыған байланысты Алматы әкімдігі айтарлықтай нәтижелерге қол жеткізді – мансаптық өсу, оқу, кәсіби даму және әлеуетті ашу және қоғамға қосқан үлесін арттыру үшін басқа да мүмкіндіктер үшін тең жағдайлар жасау.

Осылайша, 5.5.1 ТДМ 5 индикаторына сәйкес, 2023 жылғы жағдай бойынша:

Жергілікті өзін-өзі басқару органдарында әйелдер алатын орындардың үлесі 43 % құрайды, бұл әйелдердің жоғары біліктілігін растайды және қаланың гендерлік теңдік саясатына адалдығын көрсетеді. Әйелдерге еркін таңдау мен құқықтар берудің табиғи үдерісін қолдай отырып, соңғы екі жылдағы динамиканы атап өткен жөн:

2021 және 2022 жылдары жоғарыда аталған көрсеткіш жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орын алатын әйелдердің 46 %-ын көрсетті. Сонымен қатар, Ұлттық кәсіпкерлер палатасы базасында «Атамекен» Алматының Іскер әйелдер кеңесі жұмыс істейді, оның міндеттері:

ТДМ 5

Гендерлік теңдік

- кәсіпкер әйелдердің экономикалық белсенділігін ынталандыру;
- әйелдер арасында кәсіпкерлікті дамыту, олардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыру;
- «іскер, әлеуметтік белсенді әйел» мәртебесін арттыру;
- әйелдер үшін, оның ішінде, өзін-өзі жұмыспен қамту шарттарында жаңа жұмыс орындарын құру;
- бизнес-ортадағы гендерлік теңдік.

Источник: <https://atameken.kz/kk/pages/655-sovet>

Гендерлік теңдік — тұрақты және инклюзивті қала құрылысының негізгі элементі. Алматыда 1 миллионнан астам әйел тұрады және олардың білім алудағы, жұмыспен қамтылудағы, саяси қатысудағы және зорлық-зомбылықтан қорғануға қол жеткізудегі тең құқықтарын қамтамасыз ету әлеуметтік әділеттілік пен қалалық ортаның тұрақтылығына тікелей әсер етеді. Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетімен (шамамен 200 адам қамтылды) және «Тұран» университетімен (1000-нан астам адам қамтылды) өткізілген сауалнамалар Алматыдағы әйелдер мен қыздардың қабылдауының, тәжірибесінің және кедергілерінің нақты көрінісін ұсынуға мүмкіндік береді. Зерттеу келесі ТДМ негізінде жүргізілді:

1 млн
әйел

Гендерлік кемсітушілік және оңшыл өрісті қабылдау

Респонденттердің 55%-ы Қазақстанда әйелдерді кемсітуден қорғайтын заңдар бар деп есептейді. Алайда 28,5 %-ы мұндай заңдар туралы білмейді, ал 12%-ы ондай заңдардың жоқтығына сенімді.

Сонымен бірге, тек 44 %-ы заңдар қоғамдық және саяси өмірде теңдікті қамтамасыз етеді, ал 31,5 %-ы теңдік ішінара ғана бар деп санайды. 44,8 %-ы заң жұмыс берушілерді жынысына қарамастан бір жұмыс үшін бірдей жалақы төлеуге міндеттейді деп санайды, ал 50,3 %-ы ерлер мен әйелдердің декреттік демалысқа және бала күтімі мен қамқорлығына төленетін демалысқа тең құқылы екенін айтады.

Шамамен үштен бірінен астамы (26,8 %) парламентте әйелдерге арналған квоталардың бар-жоғын білмейді. Ал сауалнамаға қатысқандардың

76,5 пайызы заңнаманың қатаң күшейтуді қажет ететініне сенімді.

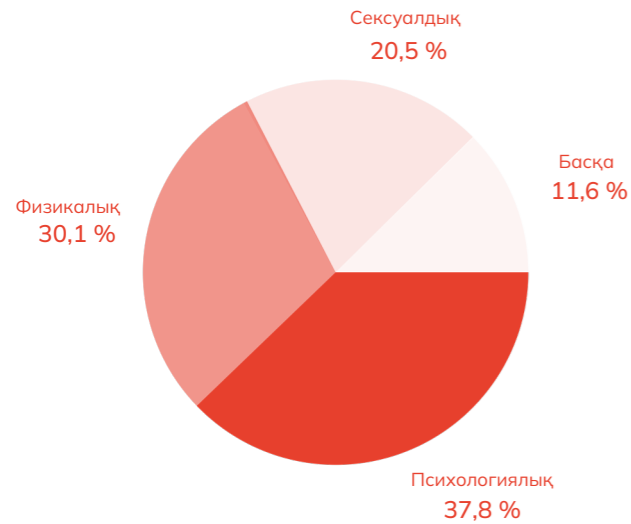
Сонымен қатар, респонденттердің пікірлері екіге бөлінді, кейбіреулері ер адамдарға мансаптық өсу оңайырақ деп санайды, ал басқалары мұндай жоспарға ешқандай кедергі көрмейтініне сенімді

Физикалық және психологиялық зорлық-зомбылық

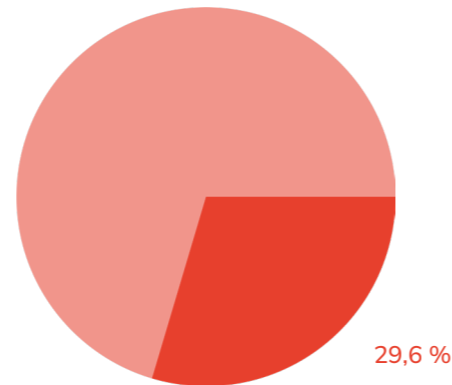
Әйелдердің 70%-ы зорлық-зомбылықты бастан өткергендерін хабарлады, мысалы: психологиялық (37,8%), физикалық (30,1%) және жыныстық (20,5%), бұл көбінесе отбасылық ортада (40,6%) және жұмыста (18,7%) орын алды, олардың тек 21,3%-ы шағым түсірді, тек 7,1%-ы кері байланысқа қол жеткізді.

Ал әйелдердің 29,6%-ы бұл туралы білмейді зорлық-зомбылық кезінде қолдау қызметтері, бұл ақпарат пен қызметтердің жеткіліксіз қолжетімділігін көрсетеді. Сонымен қатар, респонденттер арасында жасалған заңсыз әрекеттердің жазаланбау мәселесі алаңдаушылық туғызады.

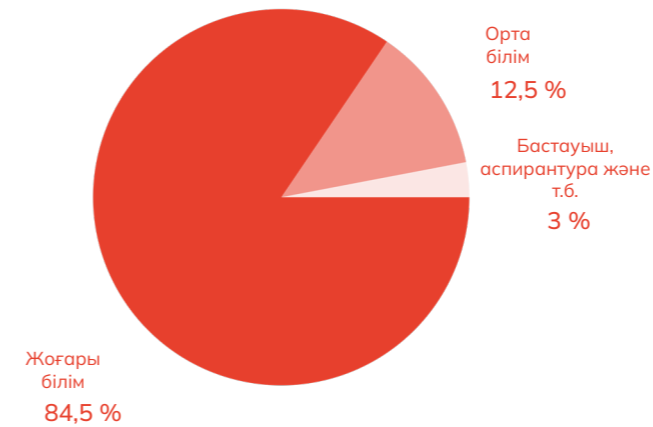
Тірі қалудың түрлері

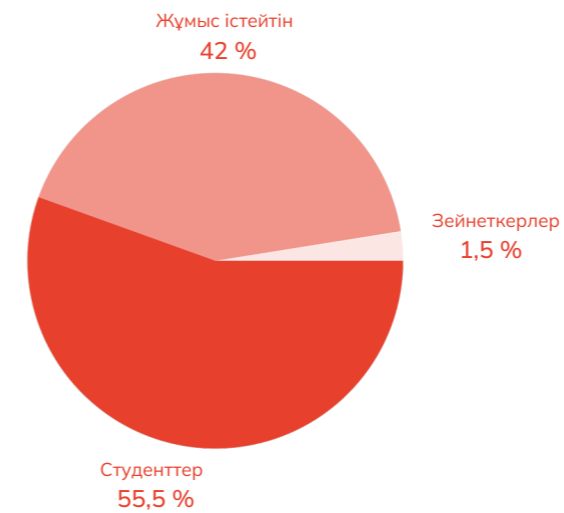
Зорлық-зомбылықты қолдау қызметтерінен хабары жоқ әйелдердің үлесі

Әйелдердің білім деңгейі

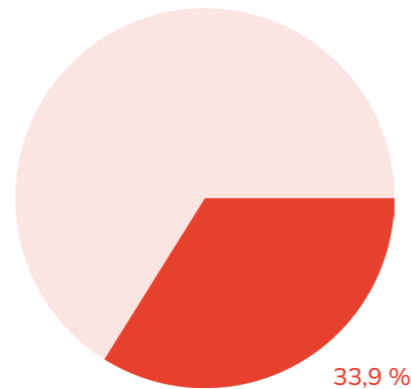
Әйелдер арасындағы қазіргі жұмыспен қамту

Әйелдердің денсаулығы және осалдығы. Репродуктивті жастағы әйелдер арасындағы анемия.

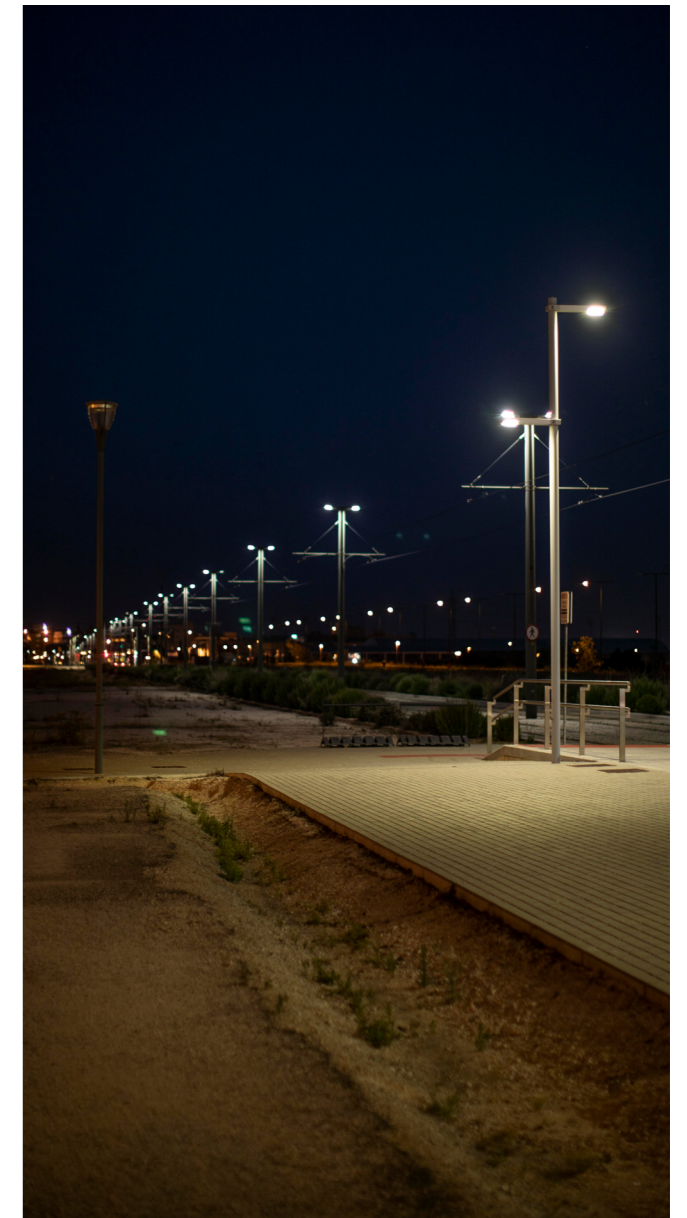
Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, респонденттердің 33,9%-ында анемия немесе темір тапшылығы диагнозы қойылған. 50%-дан астамы созылмалы шаршауды немесе әлсіздікті сезінеді. Тақырып бойынша зерттеу қызметтердің қолжетімділігін және цифрлық теңсіздікті бағалау әйелдердің 84,5%-ның жоғары білімі бар екенін көрсетті, бірақ олардың 42%-ы жұмысқа орналаспаған. Сонымен қатар, респонденттер ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) дағдыларын дамытуда белгілі бір кедергілер бар екенін атап өтті, мысалы: уақыттың жетіспеушілігі (59%), курстардың болмауы (23,5%).

Анемия және темір тапшылығы диагнозы қойылған респонденттердің үлесі

Сауалнама Алматы тұрғындарының көпшілігі қаладағы қауіпсіздік деңгейіне алаңдайтынын көрсетті: 60%-ы оны жеткіліксіз деп санайды, ал негізгі қауіптер қылмыстың жоғары деңгейі, нашар қамту және полиция патрульдерінің жетіспеушілігі деп атайды. Аулалар, саябақтар мен көлік

аялдамалары ең қауіпті болып саналады. Көбісі қараңғыда көшелерден қашады, бірақ полицияның тиімділігіне сенбейді — тек 13 пайызы ғана өтініш бергеннен кейін оң нәтиже көрсеткенін атап өтті. Сондай-ақ, қауіпсіздік шаралары туралы хабардарлықтың төмендігі анықталды. Респонденттердің көпшілігі патрульдеуді күшейтуді және камераларды орнатуды жақтайды, бұл қоғамның қалалық қауіпсіздікті реформалауға деген сұранысының жоғары екендігін көрсетеді.

Сондай-ақ, респонденттердің көпшілігі (64%) Қазақстанның **көші-қон саясатын** тиімділігі жеткіліксіз және реформалауды қажет ететініне сенеді. Негізгі проблемалар бюрократия, мемлекеттік қолдаудың әлсіздігі және мигранттардың әлеуметтік бейімделуінің жеткіліксіздігі деп аталды. Жартысына жуығы мигранттардың экономикалық үлесін мойындағанымен, айтарлықтай бөлігі жұмысқа орналасу және құжаттарды рәсімдеу кезінде қиындықтарға тап болады.

Респонденттердің жартысынан көбі мемлекеттік органдардың жұмысын жеткіліксіз деп санайды, ал мигранттардың өз құқықтары туралы хабардар болу деңгейі төмен болып қала береді. Басым көпшілігі заңнаманы жаңарту қажеттілігін қолдайды.

Индикатор:

Атауы	2021	2022	2023	2024
Басшылық лауазымдардағы әйелдердің үлесі, %	40,9	40,8	42,7	41,1

ТДМ 16

Бейбітшілік, сот төрелігі және тиімді институттар. Тұрғындар мен мемлекет арасындағы ашық диалог, азаматтарды шешім қабылдау процестеріне тарту

Қала әкімшілігі мен Алматы қаласының тұрғындары арасында қалыптасқан диалогты ерекше атап өткен жөн. Халықтан кері байланыс алуға бағытталған бірнеше жергілікті деңгейдегі құралдар бар, мысалы:

- Алматы қаласы әкімінің тұрғындармен кездесулері;
- әкімдіктің қоғамдық қабылдау бөлмесі – «Open Almaty»;
- «Халықтың қатысу бюджеті»;
- халыққа көрсетілетін мемлекеттік қызметтер.

1. Тоқсан сайынғы қаланың 8 ауданының әрқайсысының Алматы қаласы әкімінің тұрғындармен кездесулері. Бұл тәсіл азаматтарға қандай да бір мәселелер бойынша өз ұстанымдарын білдіруге, ұсыныстармен әкімшілікке жүгінуге және қаланың жекелеген учаскелерінің инфрақұрылымының проблемалық аймақтарын көрсетуге мүмкіндік берді. Осылайша, 2024 жылы Алматы қаласының әкімі тұрғындармен 21 кездесу өткізді. Бұл байланыс құралы қала тұрғындарының қала әкімшілігіне деген сенімін арттырып, қаланың проблемалық мәселелерін шешуге тікелей ықпал етуге мүмкіндік берді.

2. **Open Almaty.** Алматы қаласы әкімдігінің қоғамдық қабылдау бөлмесі. Әкімдік құрған арнайы платформа, оның міндеттері мыналар болып табылады:

- Мемлекеттік органдардың халыққа есеп беруінің, азаматтардың күнделікті мәселелерін шешудің кедергісіз ортасын құру;
- Кері байланысты тұрақты талдау, оның сапасын жақсарту және белсенді әрекет етуді енгізу.

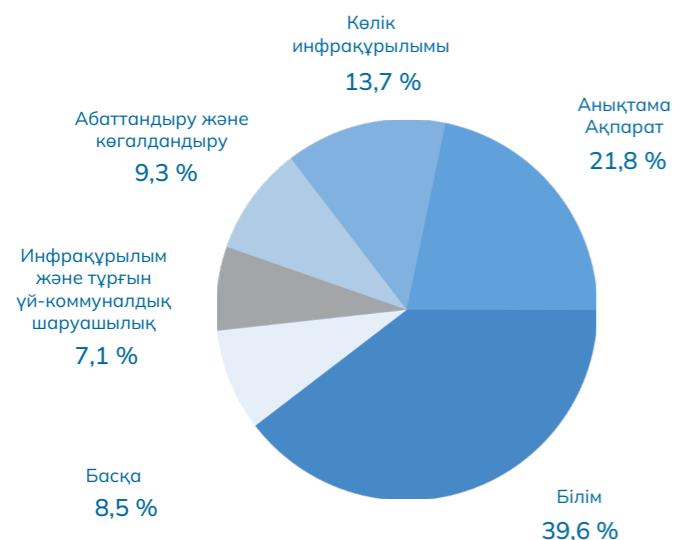
Қоғамдық қабылдау бөлмесінің мәліметтері бойынша «Open Almaty» 2024 жылы 246 205 өтініш өңделді. Өтініштердің ең танымал санаттары келесі бағыттарды қамтиды:

- Білім беру – 39,6%;
- Анықтамалық ақпарат – 21,8%;
- Көлік инфрақұрылымы – 13,7%;
- Абаттандыру және көгалдандыру – 9,3%;
- Инфрақұрылым және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық (ТҚШ) – 7,1%.

Бұл құрал, сондай-ақ, қаланың проблемалық мәселелерін жоюға тікелей ықпал етуге мүмкіндік берді және әрбір азамат әлеуметтік сипаттағы консультациялық қызметтерді ала алатын алаңға айналды.

Азаматтық өтініштердің танымал санаттары (2024)

3. **«Халықтың қатысу бюджеті» (ХҚБ)** бастамасының мақсаты – азаматтардың бастамалары мен ұсыныстары негізінде Алматы қаласы аудандарының аумақтарын дамыту және абаттандыру болып табылады. Бұл бастама бірден бірнеше міндеттерді қамтуға мүмкіндік берді:

- **Тұрғындардың шешім қабылдауға қатысуы.** Тұрғындар абаттандыру бойынша өз идеяларын ұсынып, оларды жоба ретінде пысықтап, ең басымдыларына дауыс береді;
- **Азаматтық белсенділікті арттыру.** Жоба тұрғындарды қала өміріне белсене араласуға және оның дамуы туралы өзіндік пікірлерін қалыптастыруға шақырады;
- **Бюджет қаражатын тиімді пайдалану.** ХҚБ ресурстарды тұрғындардың қажеттіліктерін қанағаттандыратын жобаларға бағыттауға мүмкіндік береді.

Осылайша, 2022-2024 жылдар аралығында қала тұрғындарынан 13 715 өтінім түсіп, нәтижесінде 938 жоба жүзеге асырылды.

2025 жылдың 5 айының қорытындысы бойынша тұрғындармен 6 118 өтінім келіп түсті, оның ішінде 281 жоба жүзеге асырылатын болады.

4. Сондай-ақ, ашық және сенімді диалогты құрудағы негізгі құралдардың бірі **мемлекеттік көрсетілетін қызметтер** әрбір қала тұрғыны кедергісіз алуы үшін тұрғындарға сапалы диалогты қамтамасыз ету болып табылады, бұл өз кезегінде азаматтардың мемлекеттік органдарға деген сенімін арттырады.

Сонымен, «Тұран» университетінің **«Экономика» және «Менеджмент» білім беру бағдарламаларының докторанттарымен** өткізілген сауалнама нәтижелер бойынша, онда 15-тен 55 жасқа дейінгі және одан жоғары жастағы, екі жыныстағы, әртүрлі әлеуметтік мәртебесі бар, сондай-ақ,

орта және жоғары білімі бар 1000-нан астам азаматқа сауалнама жүргізіліп, келесі нәтижелер алынды:

Соңғы 12 айда қала тұрғындары көп жағдайда медициналық қызметтерге (69%), білім беру қызметтеріне (53,6%) және әкімшілік қызметтерге (32%) байланысты мемлекеттік қызметтерді пайдаланды.

Тұрғындар арасында танымал қызмет түрлері

Сұралғандардың 62,3%-ы алған медициналық қызметтеріне жеткілікті дәрежеде қанағаттанған, атап айтқанда, респонденттердің 55,4%-ы медициналық қызметтердің қолжетімділігін (медициналық мекемелердің саны, күту уақыты және т.б. факторлар) оң бағалады.

Сонымен қатар, мегаполис тұрғындарының қалауы екіге бөлінді, кейбіреулері мемлекеттік мекемелерге жүгінеді, ал басқалары жеке ұйымдарға көбірек бейім.

Сондай-ақ, білім беру қызметтерін алушылар көп жағдайда пайдалануға (65,3%) және алынған қызметтерге (59,4%) қанағаттанады. Олардың бойынша пікір бойынша, Алматыда мемлекеттік мектептердің орналасуы мен қолжетімділігі айтарлықтай қанағаттанарлық сипатқа ие.

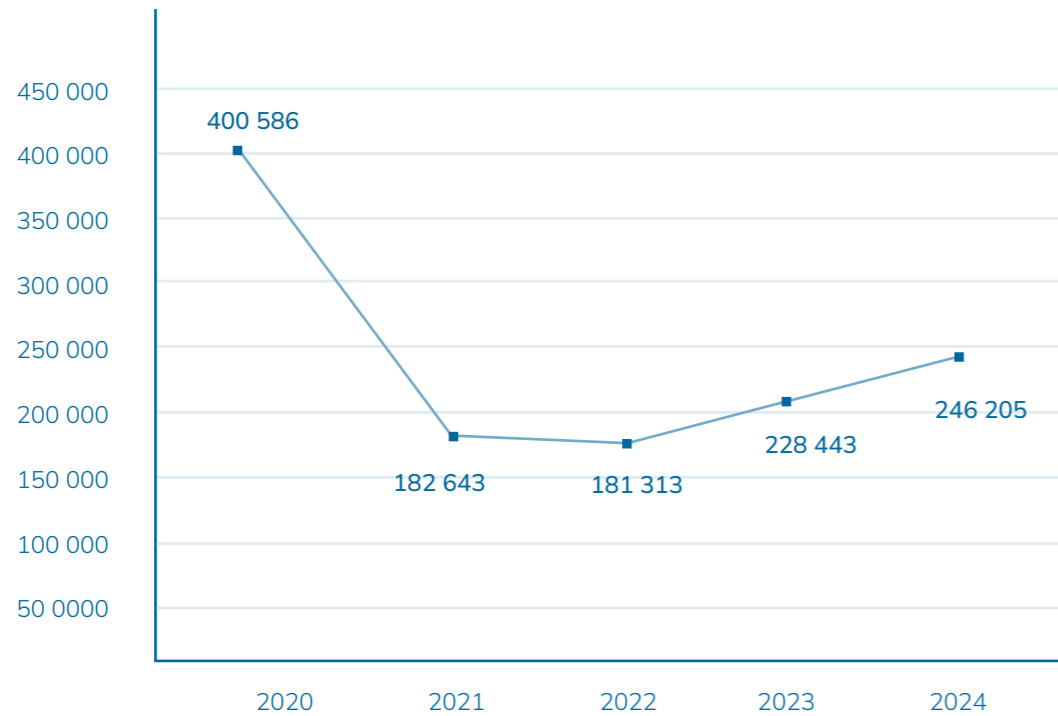
Дегенмен, сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі тәжірибеде қолданылатын білім беру қызметтерінің сапасы орташа деңгейде екенін алға тартады.

Сондай-ақ, респонденттердің 61,7%-ы әкімшілік қызметтердің халық үшін

қолжетімді екенін атап өтті. Алайда, барлық азаматтар әкімшілік қызметтерді алуды қарапайым және түсінікті процесс деп санамайды, олардың көпшілігі олардың орташа сапасын бағалайды. Жалпы, сауалнамаға қатысқандардың 42%-ы мемлекеттік қызметтерді алу жылдамдығына қанағаттанған, алайда олардың құқықтары мен мүдделері толық ескерілмеген деп санайды.

Open Almaty қызметіне сұраныстар саны

Индикатор:

Атауы	2020	2021	2022	2023	2024
Open Almaty қоғамдық қабылдау бөліміне келіп түскен сұраныстар саны, мың	400 586	182 643	181 313	228 443	246 205

*көрсеткіш азаматтардың шешім қабылдау процесіне қатысуын көрсетеді

Прогрессті мониторингілеу мақсатында Алматы қаласы үшін өзекті ТДМ индикаторлары бойынша «Деректер базасы» құрылды, бұл қаланың ағымдағы жағдайын түсінуді айтарлықтай жақсартты және ТДМ-ның жекелеген міндеттерінің динамикасын анықтауға мүмкіндік берді.

ТДМ индикаторлары бойынша дерекқор жаһандық, ұлттық және жергілікті деңгейлерде орнықты дамуға қол жеткізудегі прогресті мониторингілеу мен бағалаудың негізгі құралы болып табылады. Тұрақтылық пен инклюзия қағидаттарын енгізу аса маңызды басымдыққа айналып отырған Алматы қаласында мұндай базаны құру 17 мақсаттың әрқайсысы бойынша жетістіктерді жүйелі түрде қадағалауға, проблемалық аймақтарды анықтауға және ресурстарды неғұрлым қажет жерлерге бағыттауға мүмкіндік береді. Сенімді және жүйелі түрде жаңартылып отыратын деректердің арқасында билік органдары, үкіметтік емес ұйымдар, бизнес және ғылыми қауымдастық негізделген шешімдер қабылдауға, тиімді бағдарламаларды әзірлеуге және өз қызметінің нәтижелерін бақылауға мүмкіндік алады.

ТДМ 17

**Тұрақты даму мүддесіндегі әріптестік.
ТДМ индикаторларының мониторингі**

Дерекқор ашықтық пен есептілікті қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Ақпаратты ашық қолжетімділікте жариялау халық пен халықаралық серіктестер тарапынан сенімді нығайтады, елдер мен өңірлер арасында салыстырмалы талдау жүргізуге, озық тәжірибелерді анықтауға және тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді. Ол, сондай-ақ, ғылыми зерттеулер мен инновациялар үшін құнды ресурс ретінде қызмет етеді: дәлелді аналитика ТДМ-ға қол жеткізуге бағытталған жаңа тәсілдер мен технологиялардың дамуын ынталандырады. Сонымен қатар, сенімді деректердің болуы қаржылық қажеттіліктерді дәлірек есептеуге және донорлар мен жеке сектордан инвестицияларды тартуға ықпал етеді.

Базаның пилоттық нұсқасы Алматы қаласы үшін өзекті, оның тұрғындарының әл-ауқатына тікелей әсер ететін 15 мақсатты қамтиды. Индикаторлардың бір бөлігі тек республикалық деңгейде ұсынылған, алайда бұл деректерді қалалық контекстке бейімдеу бойынша тұрақты жұмыс жүргізілуде. Кейбір жағдайларда Алматы бойынша жетіспейтін индикаторлар БҰҰ әдістемесі бойынша ведомстволық және ашық

дереккөздерді, соның ішінде ахуалдық орталықтың материалдарын, сондай-ақ, көрсеткіштер құрылымындағы өзгерістерсіз Қазақстан Республикасы Ұлттық статистика бюросының деректерін пайдалана отырып есептеледі және де ақпараттың Бұл ақпараттың сәйкестігін және салыстырмалылығын қамтамасыз етеді.

База мақсаттар мен міндеттер бойынша құрылымдалған: әрбір мақсат нақты міндеттер жиынтығын қамтиды, олардың әрқайсысы өз кезегінде индикатормен бейнеленеді. Көрнекі түрде платформа 17-ден шаршыдан тұратын кликабельді карта түрінде әрбір мақсатты бейнелейтін нөмірлеу бойынша тізілген және таулардың сұлбасы ретінде стильдендірілген шаршылармен — Алматының символы безендірілген. Дизайн қаланың көрікті жерлерінің суреттерімен толықтырылған. Интерфейс қазақ және орыс тілдерінде қолжетімді, ағылшын тіліндегі нұсқасымен жұмыс жүргізілуде. Әрбір мақсатқа көшу міндеттер мен тиісті деректер бойынша

егжей-тегжейлі ақпаратқа әкеледі. Алматы қаласының ТДМ бойынша дерекқор ахуалдық орталықтың цифрлық платформасында орналастырылған және тұрақты негізде жаңартылып отырады. Ол ағымдағы серпінді қадағалауға мүмкіндік беріп қана қоймайды, сонымен қатар, стратегиялық жоспарлаудың, қалалық саясатты қалыптастырудың және Алматының тұрақты даму саласындағы күш-жігеріне халықаралық назарын аударудың құралы ретінде қызмет етеді. Осылайша, дерекқор мүдделі тараптардың қатысуын арттыру, халықаралық ынтымақтастықты ынталандыру және қаланың прогрессивті, адамға бағдарланған және тұрақты мегаполис ретіндегі позициясын нығайту арқылы қалалық басқарудың ажырамас бөлігіне айналады.

Әрі қарай, тапсырманы басқан кезде графиктер, мәліметтердің өзі, есептеу әдістемесінің сипаттамасы және ішкі есептер (индикаторлар) арасында ауысу мүмкіндігі бар парақ ашылады.

9 ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ, ИННОВАЦИИ И ИНФРАСТРУКТУРА

Индустриализация, инновациялар мен инфрақұрылым

Деректер жұмыстар базасын өзектендіру бойынша жүргізілуде. белсенді және тұрақты түрде

ТДМ бойынша деректер базасымен келесі сілтеме бойынша танысуға болады:

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNGUxM2EyM2ltYjNmZi00YTM5LTliY2UtODAyMDdjZjFjOGM2liwidCI6IjQyOT-MyNzAwLTYzMjgtNDMxNS1iMGEOlTg0NTJiNTUzODcxOSlsmMiOjI9&pageName=ReportSection4044a2715ae72201f04d>

МЕМЛЕКЕТТІК, ЖЕКЕ ЖӘНЕ ҮКІМЕТТІК ЕМЕС СЕКТОРЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК БАСТАМАЛАРЫ

Адамдарға арналған қала тұжырымдамасын жүзеге асыру жұмыстары аясында Алматыда азаматтардың ең осал санаттарын қолдауға бағытталған бірқатар әлеуметтік бастамалар жүзеге асырылды. Әлеуметтік жобаларға көрсетілетін қызметті алушылармен оң баға берілді және қаладағы инклюзияның тұрақты дамуын қамтамасыз етуге қомақты үлес қосты.

Инклюзивті кафе «Kunde»

2024 жылдың қыркүйегінен бастап Алматы қаласында алғашқы әлеуметтік кафе «Kunde» жұмыс істейді, ерекше қажеттіліктері бар адамдарды жұмыс орындарымен қамтамасыз етуге және әлеуметтік кәсіпкерліктің тұрақты дамуын қолдауға бағытталған. «Kunde» инклюзивті дәмхананың алғашқы пилоттық жобасы 8 жыл бұрын Астана қаласында іске қосылып, сәтті іске қосылғаннан кейін Алматыда филиалдар ашу идеясы пайда болды. 2024 жылдың қыркүйегінде кафенің негізін қалаушылар Алматыда жеке кафе ашу үшін краудфандинг жариялады және 1 393 инвесторды тарта отырып, 7 273 521 теңге жинады, олар үшін олар үшін кафенің құрылысы мен одан әрі қызметі туралы жаңартулар жіберілді. «Insight» инклюзивті мектебімен бірге, 2024 жылдың қазан айында «Kunde»-ге 6 арнайы бариста қабылданды, олар «Пробаристада» оқудан және «Сериков Кофе Клубында» тәжірибеден өткен. Кофехананың серіктестері Инклюзивті бағдарламалар орталығы, Vanilla Coffee болып табылады, ал үй-жайды Атамекен

өңірлік кәсіпкерлік палатасы қамтамасыз етеді. Жыл сайын «Kunde» үш тілде Social Impact Report (Әлеуметтік әсерді кешенді талдау) қалыптастырады, онда қол жеткізілген нәтижелер сипатталады және олардың әсері талданады.

Фотосурет дереккөзі: <https://digitalbusiness.kz/2025-04-03/za2dn-ya-sobrali-7mln-tenge-nakraudfandinge-kak-razvivaetsya-sotsial-noe-kafe-kunde-gde-robotayut-kazahstansi-smentalnimi-osobennostyami/>

Алдағы уақытта мүмкіндігі шектеулі жандарға өз бизнесін ашуға және әлеуметтік кәсіпкерлікті дамытуға мүмкіндік беру үшін Қазақстанның әрбір өңірінде инклюзивті кофехана франшизасын құру жоспарлануда.

Бұл бастама ТДМ 4 Сапалы білім беруді ілгерілетуді қамтиды.; ТДМ 8. Лайықты жұмыс және экономикалық

өсу; ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту; ТДМ 17. Тұрақты даму мүддесіндегі әріптестік.

Дереккөз: <https://start-time.kz/project/details/2626/description>

Әлеуметтік қызметтер порталы «Aleumet»

Әлеуметтік қызметтер порталы және қажетті тауарлар мен қызметтерге тапсырыс бере алатын ерекше қажеттіліктері бар адамдарға арналған мобильді қосымша. Порталды Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі басқарады және оны «Еңбек ресурстарын дамыту орталығы» АҚ сүйемелдейді. Көрсетілетін қызметтер қатарына мыналар кіреді: арнаулы әлеуметтік қызметтерді көрсету, оңалтудың техникалық құралдарымен қамтамасыз ету, санаторий-курорттық емдеу қызметтерін көрсету, ым-ишара тілі маманының және инклюзивті тауарлар нарығының жеке көмекшісінің қызметтерін көрсету. Портал көрсеткен әсерлердің қатарына жеке қажеттіліктерді ескеру, оңалту құралдары мен қызметтері нарығына тең қол жетімділік, қызмет көрсету сапасының мониторингін күшейту, тауарлардың кең таңдауы, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою, сатып алушының жеткізушімен тікелей байланысы және қызметтер сапасының артуы жатады. Порталды енгізу ұсынылатын оңалтудың

техникалық құралдарының сапасын жақсартуға, мерзімдерін қысқартуға және алудың атаулылығын арттыруға мүмкіндік береді. Платформа сонымен қатар көру қабілеті нашар адамдарға арналған.

Бұл бастама ТДМ 3. Денсаулық пен амандық, ТДМ 9. Индустрияландыру, инновациялар және инфрақұрылым, ТДМ 10. Теңсіздікті азайту, ТДМ 16. Бейбітшілік, әділеттілік және тиімді институттар; ТДМ 17. Тұрақты даму мүддесіндегі әріптестік ілгерілетуді қамтиды.

<https://aleumet.egov.kz/>

Жыл сайынғы инклюзивті фестиваль «Жұлдызай»

Қордың авторлық жобасы болып табылатын 2005 жылдан бері өткізіліп келе жатқан әлеуметтік фестиваль «Жұлдызай» және «BI Group» Холдингінің қайырымдылық қаражатына өткізіледі. 2019 жылы фестиваль халықаралық деңгейге шықты, Грузия, Беларусь, Түркия, Ресей және Франциядан келген дарынды балалар өтінім берді. Фестивальдің мақсаты: ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалардың шығармашылық қабілеттерін ашу және

қазақстандық қоғамда инклюзивті ортаны қалыптастыруға ықпал ету.

Жоба ТДМ 4. Сапалы білім беру; ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту; ТДМ 16. Бейбітшілік, әділеттілік және тиімді институттарды ілгерілетуге үлес қосады

Дереккөз: <https://fest.juldizai.kz/>

Мамандандырылған автомобиль «Инватакси»

Инватакси – бұл мүгедектігі бар адамдарды тасымалдау бойынша әлеуметтік қызметтерді көрсетуге арналған, ерекше физикалық қажеттіліктері бар адамдарға арналған көлік. Көлік құралы отырғызу және түсіру үшін арнайы гидравликалық немесе ұзартылатын (жиналмалы) қондырғымен және мүгедектер арбаларын бекітуге арналған құрылғылармен жабдықталған. Бұл қызмет тек мүгедектерге ғана емес, сонымен қатар қозғалу қиынға соғатын адамдарға, сондай-ақ жеке көмекшіге және/немесе кресло-арбаға мұқтаж адамдарға да ұсынылады. Объектілер мен пункттердің тізбесіне сәйкес*, инватакси оқу орындарына, жұмыс орындарына, жергілікті мемлекеттік басқару органдары, әлеуметтік инфрақұрылым

объектілеріне, денсаулық сақтау мекемелеріне, әуежайларға, вокзалдарға және басқа да әлеуметтік нысандарға жеткізеді. Келесі ұйымдар инватакси қызметін көрсетеді: Inclusion.KZ, Social Project Organization Group, Денсаулық зор байлық АҚИ, ЦРУ «Инватакси». 2024 жылдың басында автопарк 100 көлікке дейін, ал жылдың ортасынан бастап 145 көлікке дейін ұлғайтылды. Сонымен қатар, пилоттық жоба аясында Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің қатысуымен «Яндекс Такси» базасында агрегатор енгізілді, бұл қамтуды 2000 адамға дейін кеңейтуге мүмкіндік берді. Жоба ТДМ 3. Денсаулық пен амандық; ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту; ОДМ 11. Тұрақты қалалар мен елді мекендерді ілгерілетуге үлес қосады.

145
көлік
(2024 ж. ортасы)

Таксиге тапсырыс беру процесі қалай жүретіні және қандай құжаттар қажет екендігі туралы қосымша ақпаратты мына жерден таба аласыз:
Дереккөз: <https://open-almaty.kz/kz/mirluk-zagdajlar/t-rgy-ndaryna/2023-07-10-07-55-00/2023-07-10-07-56-48/>

invataksi-b-l-ymetti-kim-zh-ne-ashan-pajdalana-alady
Объектілер мен пункттердің тізбесі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1300008950>
Дереккөз: <https://open-almaty.kz/kz/mirluk-zagdajlar/t-rgy-ndaryna/2023-07-10-07-55-00/2023-07-10-07-56-48/>
invataksi-b-l-ymetti-kim-zh-ne-ashan-pajdalana-alady

«Жан Демеуі» мүгедектер қоғамы» қоғамдық бірлестігі

Ұйым 2016 жылы тірек-қимыл аппараты бұзылған 10 адамның бастамасымен негізі қаланған. Қазіргі уақытта ұйым мүмкіндігі шектеулі жандарға әлеуметтік және құқықтық мәселелер бойынша консультациялар мен ақпараттық қолдау көрсетеді. Ұйым ақпараттық қызметтерді көрсету арқылы олардың қоғамға интеграциялануына және қоғамдық-саяси өмірге белсене араласуына жағдай жасауға ұмтылады. «Қолжетімді Қазақстан» - мүмкіндігі шектеулі жандар мен мүмкіндігі шектеулі азаматтардың нысандар мен қызметтерге тең қолжетімділігін жүзеге асыруға бағытталған ұйым жобаларының бірі. Мүгедектігі бар адамдар мен ҰЕҰ қатысуымен әлеуметтік

инфрақұрылым объектілерінің қолжетімділігіне мониторинг жүргізілді. Ұйым ерекше қажеттіліктері бар адамдардың құқықтарын қорғау және қамтамасыз ету мақсатын ұстанады еркін қозғалыс, нысандар мен қызметтерге тең қолжетімділік.

Бірлестік ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту; ОДМ 11. Орнықты қалалар мен елді мекендер; ТДМ 16. Бейбітшілік, сот төрелігі және тиімді институттарды ілгерілетуге өз үлесін қосады

Дереккөз: <https://qazvolunteer.kz/kk/organizations/2566>

«Қазақ зағиптар қоғамы» қоғамдық бірлестігі

Көру қабілеті бойынша I және II топтағы мүгедектердің құқықтары мен мүдделерін қорғау, әлеуметтік қолдау, оңалту және интеграциялау үшін құрылған. «КОС» ҚБ мақсаттарына ерекше қажеттіліктері бар адамдардың әлеуметтік, мәдени және білім беру қажеттіліктерін қамтамасыз ету, олардың құқықтарын қорғау, сондай-ақ, оңалту және интеграциялау бойынша мемлекеттік бағдарламаларды жүзеге асыруға жәрдемдесу кіреді. Ұйымның қызметі еріктілік, алқалылық және басқару органдарын сайлау принциптеріне негізделген.

Бірлестік ТДМ 4. Сапалы білім беру; ТДМ 8. Лайықты жұмыс және экономикалық өсу; ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту; ТДМ 16. Бейбітшілік, әділеттілік және тиімді институттарды ілгерілетуге үлес қосуда.

Дереккөз: <https://ookos.kz/kz/>

Қалада 7 филиал жұмыс істейді, оның 5 - і 2023 жылдың басында-Бостандық, Жетісу, Әуезов, Медеу және Алатау аудандарында ашылды. Ұйым психологиялық және заңгерлік қолдау көрсету, жұмысқа орналасуға жәрдемдесу және жұмыс орнын іздеу, жұмыспен қамту және ұстап қалу саласындағы әлеуетті арттыру, мүгедек адамдарды қоғамға тиімді бейімдеу үшін тұрмыстық және әлеуметтік дағдыларға оқыту мақсатында мүгедек адамдарға кешенді қызметтер көрсетеді. Мүмкіндігі шектеулі алматылықтар оқыту немесе біліктілік курстарына жазыла алады, сондай-ақ тілдерді үйренеді. Қазіргі уақытта 3600-ден астам азамат қызмет алып үлгерді. Жобаны Алматы қаласы Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының қолдауымен Inclusion.kz қоғамдық бірлестік жүзеге асырады.

Жоба ТДМ 1. Кедейлікті жою; ТДМ

4. Сапалы білім беру; ТДМ 8. Лайықты жұмыс және экономикалық өсу; ТДМ 10. Теңсіздікті қысқартуды ілгерілетуге ықпал етеді.

Көрсетілетін қызметтердің толық тізімі: <https://academy.kz/en/news/nashi-novosti/item/5670-otkrytie-tsentra-sotsialnoj-podderzhki-lits-s-invalidnostyu-ten-qogam-v-al-atauskom-rajone>
Дереккөз: <https://civilcenteralmaty.kz/ru/article/714>

АМУ-дың әлеуметтік қызметін жариялауға бағытталған «Алмалы» бастамасы, қызмет көрсету, өндіріс, фармацевтика және әлеуметтік жобалар саласындағы кәсіпорындар мен ұйымдарды біріктіретін жетекші холдингтік компания. Компания өзінің әлеуметтік миссиясын өз мамандары мен компанияларының құзыреті арқылы Қазақстанның дамуына нақты үлес қосу ретінде жариялайды. Өмір сүрген барлық уақыт ішінде:

Өмір сүрген барлық уақыт ішінде:

- **247** студент әлемнің үздік жоғары оқу орындарында білім алу үшін гранттық қолдау алды;

- **27** білім беру және мәдениет мекемелері жөнделді: мектептер, интернаттар, театрлар мен кітапханалар;

- Қазақстанның **36** мәдениет қайраткеріне маңызды шығармашылық бастамаларды жүзеге асыру үшін қолдау көрсетілді;
- Медициналық мекемелерге пандемия кезінде желдеткіштерді қоса

алғанда, **153** заманауи медициналық құрал-жабдықтар орнатылды;

- Олимпиада ойындарының жүлдегерлерін қосқанда,

24 қазақстандық спортшы қолдауға ие болды;

7 қайырымдылық қоры өз қызметін дамытуға қолдау алды.

Бұл бастама ТДМ 3. Денсаулық

пен амандық, ТДМ 4. Сапалы білім, ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту, ТДМ 11. Орнықты қалалар мен елді мекендер, ТДМ 17. Тұрақты даму мүддесіндегі әріптестікті ілгерілетуді қамтиды.

Дереккөз: <https://almaly.kz/kz/>

Жасөспірімдер мен жастарға арналған оңалту орталығы «Мейірім»

Қазақстан Республикасындағы мүгедектігі бар балаларға (3 жастан 15 жасқа дейін), жасөспірімдер мен жастарға (16 жастан жоғары) арналған алғашқы бірегей клуб. ҚР ұлттық сыйлықтарының лауреаты. Бұл ерекше кеңістік ерекше назар аударуды қажет ететіндерді қолдау, оқыту, әлеуметтік бейімдеу, дамыту және мүмкіндіктерін кеңейту үшін жасалған. Дамуында ерекшеліктері бар балалар мен жасөспірімдерге көмек көрсетеді: церебральды сал ауруы, тірек-қимыл аппаратының бұзылуы, сөйлеу және интеллектуалдық дамуы. Техникалық жабдықтарға сенсорлық релаксация бөлмесі, шарлы бассейн, ең жаңа тренажерлар мен жабдықтар кіреді. Мейірімде: монтессори-кабинет, проекциялық 3D-бөлме, тұрмыстық дағдыларды үйретуге арналған ас үй, инклюзивті ойын алаңы жұмыс істейді. Орталықта «Алтын кубок Мейірім»

сияқты спорттық іс-шаралар, бочча бойынша республикалық фестиваль, Қазақстанның әртүрлі аймақтарынан келген бірегей спортшылар қатысатын спорттық мерекелер өткізіледі.

Бұл бастама ТДМ 3. Денсаулық пен амандық, ТДМ 4. Сапалы білім, ТДМ 10. Теңсіздікті қысқарту, ТДМ 11. Тұрақты қалалар мен елді мекендерді ілгерілетуді қамтиды.

Дереккөз: <https://rcmeirim.kz/#rec500393650>

Фотосурет дереккөзі: <https://rcmeirim.kz/#rec500393650>

Қоғамдық интернет-радио Community Radio Sector X

Community Radio Sector X жобасы — мүгедектігі бар адамдар жасаған және басқаратын Қазақстандағы алғашқы инклюзивті интернет-радио. Бастама 2018 жылы Тұңғыш Президент Қорының қолдауымен қолға алынып, Reliance Қоғамдық қормен жүзеге асырылуда. Жұмыс істеп тұрған алты жыл ішінде радио инклюзивті жұмыспен қамту және цифрлық құзыреттіліктерді дамыту платформасына айналды. 52 жұмыс орны құрылды, оның 60%-дан астамы гендерлік тепе-теңдікті сақтай отырып, мүмкіндігі шектеулі жандармен қамтылған. Еліміздің 14 өңірінде медиа және азаматтық сектордағы мансабын табысты жалғастырып жатқан 20 медиа-продюсер дайындалды. Жыл сайын 25-тен астам түлек өздерінің АТ және медиа-стартаптарын, соның ішінде, фрилансерлік негізде іске қосады, осылайша цифрлық және креативті экономикада жаңа инклюзивті еңбек нарығын қалыптастырады.

Community Media Hub медиа-мектеп жұмыс істейді, онда SMM-менеджерлерді, копирайтерлерді, бейнемейкерлер, радио жүргізушілері және басқа мамандарды оқытады. Түлектер тәлімгерлік қолдау алып, еңбек нарығына өзін-өзі жұмыспен қамтығандар немесе кәсіпкерлер ретінде шығады. Жұмыс істеген жылдар ішінде тыңдаушылардың жалпы саны 1,5 миллион адамнан асты. Радио 8 тұрақты бағдарламаны, соның ішінде «Бізсіз біз туралы ештеңе жоқ», «Дауыс» және «Векторлық балалар», инклюзивті нығайту медиадискурсы және ерекше қажеттіліктері бар қауымдастықтардың дауысын күшейту арқылы шығарады.

Бұл жоба өз үлесін ТДМ-да 8. Лайықты жұмыс және экономикалық өсімде қосады.

Мүмкіндігі шектеулі адамдар істейтін жұмыс орындарының үлесі
гендерлік тепе-теңдікті сақтау

60 %

**1,5 мың
тыңдаушылар**

Жоба ТДМ 8 Лайықты еңбек және экономикалық өсім, мүгедектігі бар адамдарды нәтижелі жұмыспен қамтуға (8.5), жұмыссыз жастар санының азаюына (8.6), креативті индустрияларды дамытуға (8.9) және жұмыспен қамту саласындағы кемсітушілікке қарсы күреске ықпал етуді іске асыруға үлес қосады. 2020 жылдан бастап радио жанында инклюзивті Com-

«Кәсіби әлеуметтік қызметкерлердің ұлттық альянсы» республикалық қоғамдық бірлестігі

Бірлестік 2019 жылдың сәуір айында Қазақстанда кәсіби әлеуметтік жұмысты қалыптастыру, сала мамандарын шоғырландыру, сондай-ақ, әлеуметтік жұмыстың білімі мен тәжірибесін дамыту мақсатында құрылды. Бірлестікке мамандандырылған білімі бар сарапшылар мен әлеуметтік қорғау, денсаулық сақтау, білім беру, ҰЕҰ және басқа да әлеуметтік институттар саласында жұмыс істейтін мамандар кіреді.

2021 жылдан 2023 жылға дейін Альянс BMZ (Германия) қаржылық қолдауымен «Тәжікстандағы, Қырғызстандағы, Өзбекстандағы және Қазақстандағы РУО құрылымдарын шоғырландыру» жобасын жүзеге асырды.

Қаритас Тәжікстан. Жоба қоғамдастық деңгейіндегі оңалту моделін (ҚББ) дамытуға және әлеуметтік жұмысқа оқытуға кәсібилендіруге бағытталған. Негізгі бенефициарлар – мүгедектігі бар ересектер мен балалар, олардың отбасылары, әлеуметтік қызметтер, білім беру мекемелері және жергілікті өзін-өзі басқару органдары. Жобаның үлесі ТДМ-ның келесі бағыттарын қамтиды: кедейлікті жою, денсаулық пен әл-ауқат, сапалы білім, лайықты жұмыс, теңсіздікті азайту, климаттық тұрақтылық және серіктестік.

Жобаның негізгі жетістіктері:

- Қоғамдастық деңгейінде осал топтармен жұмыс істеу үшін әлеуметтік қызметкерлердің біліктілігі арттырылды;

- Қоғамдық ресурстар мен кітап терапиясы тәжірибесін пайдалана отырып, мүгедек балалардың ата-аналарына арналған өзіндік көмек топтары құрылды;

- Интеграция мен инклюзияға, жергілікті ресурстарды дамытуға және қолдау көрсететін қауымдастықтарға жәрдемдесу;

- Жеке көмекшілерге арналған кәсіби курстар әзірленді:
 - қимыл-қозғалысы бұзылған адамдарды алып жүру: <https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/587>
 - зағип жандарға ілесіп жүру: <https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/585>

- Сертификаттау жүйесінде қолданылатын әлеуметтік қызметкерлерге арналған курстар әзірленді:
 - «Әлеуметтік жұмыс негіздері»: <https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/931>
 - «Әлеуметтік жұмысқа кіріспе»: <https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/934>

- Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігімен бірлесіп «Әлеуметтік жұмыс және әлеуметтік саладағы басқа мамандықтар» кәсіби стандартты әзірлеуге қолдау көрсетілді: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/G24G0000125>

- Әлеуметтік қызметкерлер мен мүгедектер үшін «Әлеуметтік оңалту» ақпараттық онкүндігі өткізілді, «Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік жұмыс: шындықтар мен перспективалар» YouTube арнасында материалдар орналастырылды

(@ S o c i a l w o r k _ Q a z a q s t a n) :

<https://youtube.com/playlist?list=PLptn32557wB8S2es7m-hVyhSsUV3BPf0wC&si=PCjHfQqGy4FHk0e>

- Павлодар облысындағы психоневрологиялық ерекшеліктері бар және ұтқырлығы бұзылған адамдарға қызмет көрсететін мекемелердің әлеуметтік қызметкерлерін жұмыс істеудің халықаралық классификациясына негізделген тәсілді енгізе отырып оқытуға арналған пилоттық жоба.

Альянс әлеуметтік жұмысты дамытудың жүйелі тәсілін белсенді түрде ілгерілетеді, азаматтық қоғамның қатысуын күшейтеді және қоғамдық деңгейде қолдау көрсету және оңалту үлгілерінің тұрақтылық моделдерін қалыптастырады.

Іс-шаралар туралы қосымша ақпаратты әлеуметтік желілер мен бұқаралық ақпарат құралдарынан табуға болады:

<https://www.facebook.com/share/p/1PjCA8fvFf/>
<https://www.facebook.com/share/p/1FqVZjQu27/>
<https://www.facebook.com/share/p/16YYQ1mxx/>
<https://www.facebook.com/share/p/1P5wsuLsvm/>
<https://www.facebook.com/share/p/18vWfGfL88/>

Алматы қаласында ТДМ іске асырылуын қоғамдық мониторингілеу орталығы

2024 жылдың шілдесінде Азаматтық Альянстың Алматы филиалымен («Almaty Azamattyq Alliance» ЗТБ) қаланың тұрақты дамуы жобаларының бірыңғай цифрлық базасын құру және оны ашық BI-платформаға айналдыру мақсатында «Алматыда ТДМ іске асырудың қоғамдық мониторингі орталығы» бастамасы іске қосылды. 2024 жылдың қараша айына қарай Алматының ҰЕҰ-ның ТДМ-ға қол жеткізуге қосқан үлесі туралы алғашқы жиынтық талдау жасалды. Жоба «Алматы қаласын дамыту орталығы» АҚ (ЦРА) және Ranking.kz және Finprom.kz медиа-платформаларымен серіктестікте жүзеге асырылуда, бұл нәтижелердің кеңінен таралуын қамтамасыз етеді.

Азаматтық сектордың бірыңғай «витринасы» құрылды — шашыраңқы есептер шоғырландырылды және үш интерактивті панель құрылды: ҰЕҰ саны бойынша, сәйкес мемлекеттік әлеуметтік тапсырысқа ТДМ бөлінісінде және Алматы қаласын дамытудың 2025 жылға дейінгі және орта мерзімді перспективалардың 2030 жылға дейінгі

бағдарламасы бойынша. Платформа билік органдарына ТДМ-ның қандай міндеттері ҰЕҰ-мен қамтылғанын көруге және бюджеттік араласуды қажет ететін аймақтарды анықтауға мүмкіндік береді, осылайша фактілерге негізделген бюджеттеуге ықпал етеді. Жүйе ҰЕҰ арасындағы бәсекелестікті азайтады және серіктестіктердің құрылуын ынталандырады, өйткені ұйымдар «еркін» міндеттер туралы ақпаратқа қол жеткізе алады және консорциумдар құра алады. Орталық базаны жыл сайын жаңартып отырудың алгоритмін құрды, бұл оның институционалдық тұрақтылығын қамтамасыз етеді.

Бастама ашық урбанизация, есеп беретін және инклюзивті институттарды құру, ақпаратқа қолжетімділікті арттыру және сектораралық серіктестіктер қолдау міндеттерін қоса алғанда, ТДМ 11, 16 және 17 мақсаттарына тікелей ықпал етеді. Атап айтқанда, ол 16.6, 16.7, 16.10, 17.17 және 17.18 мақсаттарына қол жеткізуге ықпал етеді.

Қазіргі уақытта егжей-тегжейлі мониторинг жоспары (сауалнама, сұрау салу, аналитика, дөңгелек үстел) бекітілді, ТДМ міндеттеріне сәйкестігі бойынша ҰЕҰ өзін-өзі бағалау сауалнамасын қоса алғанда, әдістемелік базаны әзірлеу аяқталды. Алматыда белсенді үкіметтік емес ұйымдардың тізімі жасалды, кем дегенде 100 ұйымды қамтитын электронды сауалнама дайындалды. Платформаны жаңарту саясаты барлығын жүйелі түрде бақылау тақталары тоқсанына кемінде бір рет жаңартуды қамтамасыз етеді.

Жоба цифрландыру мен деректерді шоғырландыру ашықтықты, есеп беруді және азаматтық қоғамның тұрақты дамуы қалалық деңгейде жүзеге асыруға қатысуын қалай арттыратынын көрсетеді.

Сілтемелер бақылау тақталары: <https://ranking.kz/dashboards>

Фотосурет дереккөзі: <https://www.gov.kz/memleket/entities/almaty-uor/press/news/details/515447>

АЛМАТЫ ҚАЛАСЫН ИНКЛЮЗИВТІ ОРНЫҚТЫ ДАМУДЫҢ СЫН-ҚАТЕРЛЕРІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ

Алматы — Қазақстанның аса ірі мегаполисі және тұрақты әрі әділ даму бағытында белсенді түрде ілгерілеп келе жатқан маңызды әлеуметтік-экономикалық орталық. Қаланың ТДМ-ге қол жеткізу үшін айтарлықтай әлеуеті бар, соның ішінде, әрбір тұрғын өзін белсенді және құнды сезінетін инклюзивті қалалық ортаны құру.

Бұл жолда Алматы қазірдің өзінде оң өзгерістер мен жинақталған тәжірибені көрсетіп отыр, бірақ ерекше назар аударуды қажет ететін мәселелер әлі де бар. Кейбір жүйелі кедергілер азаматтардың жекелеген санаттарының, әсіресе ерекше қажеттіліктері бар адамдардың қаланың қоғамдық, экономикалық және мәдени өміріне толыққанды қатысуына әлі де кедергі келтіруде. Осы сын-қатерлерді еңсеру Алматының алдына теңдік, қолжетімділік және тұрақтылық қағидаттары күнделікті тәжірибеде іске асырылатын заманауи инклюзивті қаланың үлгісі болуға мүмкіндіктер ашады.

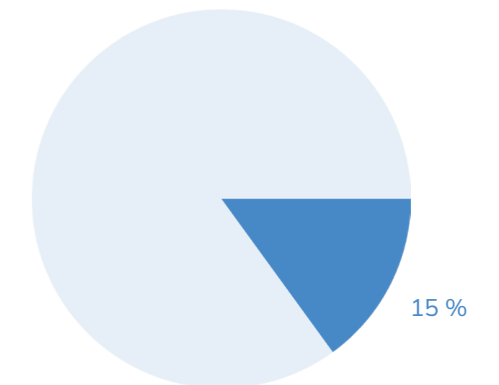

Алматыда халықтың қауқары аз топтары қалалық инфрақұрылымға қолжетімділіктің шектелуіне байланысты физикалық кедергілерге тап болуды жалғастыруда. Көшелерде бейімделмеген жаяу жүргіншілер аймақтары әлі де кездеседі, пандустар мен лифтілер жетіспейді, навигация тактильді элементтермен жабдықталмаған. Пандустар болған жағдайда да стандарттар жиі бұзылады – беткейлер тік болып қалады, құрылымдар тұйыққа тіреледі немесе негізгі кіреберістерден басқа жерлерде орналастырылады. Қадағалау органдары жүргізетін тексерулер көбінесе мүгедектігі бар адамдардың пікірін ескермей, формальды сипатта болады. Нормалардың сақталуын жүйелі бақылау инклюзивтіліктің объектілерді жобалау, салу және пайдалануға беру кезеңдерінде жоқ. Әлеуметтік шеттету мен кемсітушілік ең маңызды мәселелер болып қала береді. Мүгедектігі бар адамдар жұмысқа орналасуда, білімге қол жеткізуде және толыққанды әлеуметтік интеграцияда қиындықтарға тап болады.

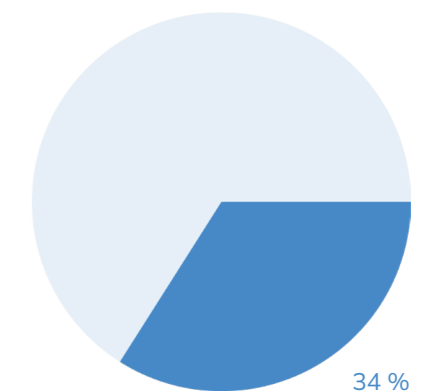

Мүгедектігі бар әйелдер одан да осал жағдайда: «Әйелдер бастамалары орталығы» қоғамдық қоры мәліметтері бойынша олардың табысы мүгедектігі ұқсас еркектерге қарағанда 20-30%-ға төмен. «Шырақ» коммерциялық емес ұйымының ақпаратына сәйкес, мүгедектігі бар әйелдердің тек 15%-ы ғана ресми түрде жұмысқа орналасқан, ал ерлер арасында бұл көрсеткіш 34%-ға жетеді. Мүгедектігі бар ауылдық жерлерден келген мигранттар тұрғылықты жері, тұрақты тіркеуде болмауы және денсаулық жағдайы бойынша үш мәрте кемсітушілікке ұшырайтын ерекше осалдықты көрсетеді.

Ресми түрде жұмыс істейтін мүгедек әйелдердің үлесі

Ресми түрде жұмыс істейтін мүгедек ерлердің үлесі

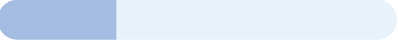

Экономикалық тұрақсыздық мүгедектердің көпшілігімен бірге жүреді. Қазақстан Республикасы Статистика комитетінің 2023 жылғы деректеріне сәйкес, Алматыда мұндай азаматтардың

жұмыспен қамтылу деңгейі небәрі 27 пайызды құрайды. Себептер сапалы және бейімделген білімге қол жетімділіктің шектеулерінде, инклюзивті жұмыс орындарының жетіспеушілігінде, сондай-ақ, кәсіптік оңалту және жұмыспен қамту бағдарламаларының нашар дамуында жатыр.

Мүгедектерді жұмыспен қамту деңгейі
(2023 ж.)

27 %

Цифрлық теңсіздік те кедергілерді күшейтуде: мемлекеттік қызметтер көбінесе ерекше қажеттіліктері бар пайдаланушылар үшін қолжетімсіз. «Әлеуметтік өзгерістер корпусы» ҚҚ зерттеулерінің бағалауы бойынша мемлекеттік веб-ресурстардың тек 18%-ы ғана цифрлық қолжетімділіктің халықаралық стандарттарына (WCAG 2.1) сәйкес келеді. Инфрақұрылымдық және технологиялық мәселелерден басқа институционалдық сипаттағы мәселе де бар. Ведомстволар арасындағы үйлестірудің жеткіліксіздігі, жеке және егжей-тегжейлі мәліметтердің болмауы, сондай-ақ, мүгедек азаматтардың өздерінің қалалық шешімдерді әзірлеу процесіне қатысу деңгейінің төмендігі басқару саясатының тиімділігін төмендетеді.

Сын-қатерлермен қатар Алматыда инклюзивті және әділ қала құру мүмкіндіктері де қалыптасуда. Алматы қаласын дамытудың 2025 жылға дейінгі және орта мерзімді перспективалардың 2030 жылға дейінгі бағдарламасында, «Инклюзивті Алматының 2030 жылға дейінгі» Бас жоспары мен тұжырымдамасында көрсетілген саяси ерік халықтың барлық топтарының мүдделері үшін кешенді шешімдерді әзірлеу мен жүзеге асырудың берік нормативтік-құқықтық базасын жасайды. Азаматтық қоғамның белсенді дамуы

маңызды рөл атқарады — қалада осал топтардың құқықтарын қорғауға және қолдауға бағытталған көптеген ҰЕҰ мен еріктілер бірлестіктері жұмыс істейді. «Ақылды қаланың» цифрландыруы мен технологияларын дамыту инклюзивтілік пен ашықтық үшін жаңа көкжиектерді ашады. Мысал ретінде цифрлық технологияларды қалыптастыратын, бақылау тақталары және әртүрлі ұйымдардың жарналарын бағалауға арналған аналитикалық құралдар құрайтын ТДМ іске асырудың қоғамдық мониторингі орталығының жұмысын келтіруге болады. Бұл қайталанатын әрекеттерді болдырмауға көмектеседі және қатысушылар арасындағы үйлестіруді күшейтеді (<https://ranking.kz/dashboards>). Халықаралық сараптаманы, оның ішінде, Алматының UNECE, UN-Habitat бағдарламаларына және басқа да платформаларға қатысуы арқылы тарту озық тәжірибені интеграциялауға және институционалдық әлеуетті арттыруға ықпал етеді.

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

UNECE

Сонымен қатар, физикалық жағдайына, әлеуметтік жағдайына немесе мәдени жағдайына қарамастан, әр тұрғынға қол жетімділік, әртүрлілік және құрмет принциптеріне негізделген қалалық сәйкестік нығаяды. Осылайша, қаланың инклюзивті дамуы Алматының тұрақты және әділ болашағының ажырамас бөлігі ретінде қарастырылады. Ол үшін инфрақұрылымды, цифрлық шешімдерді, жұмыспен қамту бағдарламаларын мақсатты түрлендіру және ең бастысы, шешім қабылдау процесіне ерекше қажеттіліктері бар азаматтардың өздері қатысуы қажет. Мемлекеттің, бизнестің, азаматтық сектордың және халықаралық әріптестердің бірлескен әрекеттері ғана Алматыны баршаға арналған қалаға айналдыруға мүмкіндік береді.

БОЛАШАҚ ҚАДАМДАР

Институционалдық шаралар

«2030 жылға дейінгі инклюзивті Алматы» тұжырымдамасы халықтың барлық санаттары үшін, оның ішінде, мүгедектер мен мүмкіндігі шектеулі топтар үшін әділетті және қол жетімді қала құруға жүйелі және стратегиялық тәсілдің қажеттілігіне жауап ретінде әзірленді. Оны әзірлеуге Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелері, соның ішінде, БҰҰ-ның мүгедектердің құқықтары туралы конвенциясы, сондай-ақ, ішкі стратегиялық құжаттар – Алматы қаласының 2025 жылға дейінгі даму бағдарламасы және 2030 жылға дейінгі орта мерзімді перспективалар және 2030 жылға дейінгі инклюзивті саясаттың

республикалық тұжырымдамасы негіз болды. Тұжырымдама Алматы қаласының барлық тұрғындардың қала өміріне толық қатысуына кедергі келтіретін физикалық, ақпараттық, цифрлық, әлеуметтік, экономикалық және институционалдық кедергілерді жоюға бағытталған бөлшектенген шешімдерден біртұтас саясатқа көшуге деген ұмтылысын көрсетеді.

Фотосурет дереккөзі: <https://www.zakon.kz/bshestvo/6445739-kontseptsiyu-programmy-inklyuzivnyy-almaty-obsudili-v-akimate-goroda.html>

Тұжырымдаманың негізгі идеясы – барлық тұрғындардың физикалық мүмкіндіктеріне, жасына, денсаулығына немесе әлеуметтік жағдайына қарамастан білім алуға, денсаулық сақтауға, жұмысқа орналасуға, мәдениетке, спортқа, көлікке, тұрғын үйге және қала өмірінің басқа салаларына тең қолжетімділікті қамтамасыз ету мәртебесі. Тұжырымдама басқару мен жобалаудың барлық деңгейлерінде қолжетімділік пен кемсітушілікке жол бермеу қағидаттары біріктірілген тұрақты, әмбебап жобаланған қалалық ортаны қалыптастыруға бағытталған. Ол халықаралық тәжірибені, озық тәжірибелерді (Берлин моделін қоса алғанда) талдау негізінде, сондай-ақ, мүгедектігі бар сарапшылар мен азаматтық қоғамның кең қатысуымен әзірленген. Тұжырымдама ведомствоаралық үйлестіру, инклюзия саясатының басымдықтарын айқындау және 2025-2030 жылдарға арналған іс-қимылдардың бірыңғай жол картасын қалыптастыру үшін негіз болып табылады. Оны жүзеге асыру адами капиталды нығайтуға, теңсіздікті төмендетуге, әлеуметтік тұрақтылықты арттыруға және барлық тұрғындарды Алматы қаласының экономикалық және қоғамдық дамуына интеграциялауға бағытталған.

«Инклюзивті Алматының 2030 жылға дейінгі» тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарына Алматы қаласы азаматтарының тыныс-тіршілігінің 15 түрлі саласын қамтитын 88 жоба енгізілді:

1. Хабардарлықты арттыру және ақпараттандыру – **6** жоба;
2. Білім беру – **12** жоба;
3. Денсаулық сақтау – **7** жоба;
4. Жұмыспен қамту – **4** жоба;

5. Саяси қатысу – **7** жоба;
6. Цифрлық инклюзия – **5** жоба;
7. Жастар – **5** жоба;
8. Мәдениет – **3** жоба;
9. Спорт – **5** жоба;
10. Туризм – **7** жоба;
11. Ұтқырлық – **6** жоба;
12. Қоғамдық нысандар мен кеңістіктер – **8** жоба;
13. Тұрғын үй – **4** жоба;
14. Қауіпсіздік – **6** жоба;
15. Оңалту және абилитация – **3** жоба.

Биліктің әртүрлі деңгейлері мен секторлар арасындағы үйлестіруді жақсарту

Қалалық инфрақұрылымға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету және Алматының әртүрлі құрылымдарының (мемлекеттік, жеке және үкіметтік емес) жалпыға қолжетімді ортаны дамыту мәселелері бойынша тиімді өзара әрекеттесуін қамтамасыз ету мақсатында Инклюзия тобы құрылды.

Қызметтің негізгі бағыттарына мыналар жатады:

- Нормативтік құжаттарды жаңғырту бойынша талдау және ұсыныстар;
- Басқармалар мен ведомстволық бағынысты ұйымдарға консультация беру;
- Воркшоптарды өткізу және қызметкерлерді оқыту;
- Стандарттар мен қолжетімділік критерийлерін әзірлеу;
- Мүгедектігі бар адамдарды шешімдер қабылдау процесіне тарту;
- Барлық бағыттар бойынша инклюзияны ескере отырып, жобалар мен іс-шараларды іске асыруды қолдау;
- Халықаралық ынтымақтастық, Алматы қаласының ұлттық және халықаралық деңгейде инклюзия саласындағы өкілдігі.

Құрылған күннен бастап (соңғы 18 ай) Кеңсе белсенді жұмыс жүргізуде және бүгінгі күні атап өтуге тұрарлық бірқатар нәтижелер бар:

- Қолжетімділік бойынша ұсыныстары бар **145** сәулет жобасы;
- **269** жол картасы жобалары талданды, оның **137** - сі инклюзияға сәйкестігі бойынша екі жұлдызшамен белгіленді;

- **50**-ден астам Техникалық тапсырмалар (ТТ), шаблондар мен қол жетімділік стандарттарына арналған ережелер;
- «2030 жылға дейін Инклюзивті Алматы» тұжырымдамасы мен іс-шаралар жоспарының жобалары әзірленді (15 бағыт, 85 іс-шара);
- Нормативтік құжаттарды жаңғырту бойынша талдау және ұсыныстар;
- Басқармалар мен ведомстволық бағынысты ұйымдарға консультация беру;
- Воркшоптарды өткізу және қызметкерлерді оқыту;
- Стандарттар мен қолжетімділік критерийлерін әзірлеу;
- МБА-ны шешімдер қабылдау процесіне тарту;
- Барлық бағыттар бойынша инклюзияны ескере отырып, жобалар мен іс-шараларды іске асыруды қолдау;

Осылайша, Алматының инклюзия тобы қаланың инклюзивті даму саясатын жүзеге асыруда негізгі үйлестіруші рөлді орындайды. Ол әртүрлі басқармалар, аудандық әкімдіктер, ведомстволық бағынысты ұйымдар, сарапшылар қоғамдастығы және мүгедектігі бар адамдар өкілдері арасындағы байланыстырушы буын ретінде әрекет етеді, «2030 жылға дейінгі инклюзивті Алматы» тұжырымдамасының іс-шараларының орындалуын бақылау және іс-шаралардың келісілуін қамтамасыз етеді. Инклюзия тобы әдістемелік сүйемелдеуге, іс-шаралар жоспарын іске асыруға мониторинг жүргізуге, сондай-ақ, шешім қабылдаудың барлық деңгейлерінде әмбебап дизайн және инклюзия принциптерін ілгерілетуге жауапты. Топ инклюзивті күн тәртібінің институционалдық тұрақтылығын қамтамасыз етеді, бірыңғай стандарттар

мен тәсілдерді қалыптастырады, оқыту іс-шараларын ұйымдастырады, сондай-ақ, қолданыстағы міндеттерді кешенді қамтуды қамтамасыз ете отырып, нысаналы топтардан азаматтық қоғам мен кері байланысты тартуға ықпал етеді.

Мүдделі тараптардың: азаматтық қоғамның, академиялық ортаның және бизнес қауымдастықтың қатысуын күшейту

«Ақылды» орнықты даму платформасы» – бұл өзара әрекеттесу нүктелерін табуға, қалалық қоғамдастықтардың проблемалық мәселелерін анықтауға, мемлекеттік органдар, бизнес, академиялық қоғамдастық, азаматтық қоғам және басқа мүдделі тараптар арасындағы диалог пен серіктестікті дамытуға арналған қоғамдық алаң. Бастаманың мақсаты – қаланың тұрақты дамуы үшін инновациялық шешімдерді бірлесіп әзірлеу. Платформаны іске асыру тетігі келесідей: «Алматы қаласын дамыту орталығы» АҚ қалалық даму институты проблеманы анықтайды, осы саладағы өзектілігі мен ағымдағы ахуалына талдау жүргізеді, стейкхолдерлер, оның ішінде, жауапты уәкілетті тұлғалар, сондай-ақ, проблеманы шешудің бенефициарлары шеңберін айқындайды. Бұдан әрі барлық стейкхолдерлер АДО-

ға талқылауға шақырылады, онда белгілі бір міндеттерді шешу жолындағы кедергілер анықталады және мәселенің бірлескен шешімдері әзірленеді.

Бастама басталған сәттен бастап азаматтық қоғамының, академиялық ортаның және бизнес өкілдерімен «Фудшеринг», «Ғылымды коммерцияландыру» және «Тұрғын үйлердің қолжетімділігі» тақырыптары бойынша кездесулер өткізілді. Мысалы, соңғы тақырыпты талқылау қорытындысы бойынша 2024 жылдың 4 тоқсанында студенттер арасында «Design review 2024» халықаралық байқауы өткізілді.

Конкурсты ұйымдастырудың алғышарттары қаланың 2 шағын ауданы тұрғындарының өтініштері болды, өйткені ерекше қажеттіліктері бар адамдардың үйлеріне кіруде қиындықтар бар.

Студенттерге кеңестік дәуірдегі үйлерде және посткеңестік кеңістіктегі үйлерде жоғары қабаттарға көтергіштер жетіспейтін инклюзивті ортаны құрудың бірегей мүмкіндігі ұсынылды, бұл көптеген тұрғындар үшін, соның ішінде ерекше қажеттіліктері бар адамдар үшін қиындық тудырады. Байқаудың мақсаты – өмір сүру сапасын жақсарту және барлық тұрғындардың, соның

ішінде, мүмкіндігі шектеулі тұрғындардың қажеттіліктерін ескеретін жайлы және заманауи қалалық кеңістікті құру үшін осындай үйлерді қайта құру.

7-15 қараша аралығында DESIGN REVIEW 2024 бағдарламасына тіркелген қатысушылар үшін ҒЗИ мамандары «Алматыбасжоспар» және Қазақ сәулет-құрылыс академиясының (ҚазБСҚА) мамандары, сондай-ақ, сәулет саласына тартылған сарапшылар зерттеу және кеңістіктік талдау әдістері бойынша шеберлік сабақтарын өткізді (қатысушылар қалалық кеңістікті зерттеу және проблемаларды анықтау әдістерін зерттеді, бұл нақты және тиімді дизайн шешімдерін қалыптастыруға мүмкіндік берді); дизайн шешімдерін қалыптастыру (қатысушылардың дизайн жобаларын жасау және оларды нақты жағдайда сынақтан өткізу дағдыларын дамыту); сәулеттік презентация әдістері (қатысушылар өз жобаларының презентацияларын, соның ішінде әдістерді құруды үйренді сторителлинг және клиентке концепцияны креативті түрде ұсыну).

Қатысушылардың конкурстық жұмыстары 28 қарашаға дейін тапсырылды. Міндетті талаптардың қатарына таңдалған объектіні негіздеу және талдау, ғарыштық жоспарлау шешімінің, сызбалар мен көрнекіліктердің болуы және т.б. жатады.

Байқау басталғаннан бері 65 команда тіркеліп, жергілікті және шетелдік жоғары оқу орындарының 49 студентінен құралған 16 команда финалға шықты.

2024 жылдың 29-30 қарашасында қазылар алқасының мүшелеріне қатысушылардың қорытынды жұмыстары таныстырылды.

Презентациялар қорытындысы бойынша қазылар алқасы 3 жеңімпазды анықтады.

Байқау тұрақты даму және инклюзивтілік қағидаттарын іске асырудағы маңызды қадам болды, қатысушыларға Алматының қалалық ортасын трансформациялауға өз үлесін қосуға мүмкіндік берді. Нәтижесінде барлық жұмыстар жұмыста одан әрі пайдалану үшін «Алматыбасжоспар» ҒЗИ-ға жіберілді.

Осылайша, Платформа қазірдің өзінде шешімдер қабылдауда және қалалық, тұрақты шешімдерді кешенді әзірлеуде тиімді құрал ретінде өзін танытты. Жинақталған тәжірибе негізінде қала қаралатын мәселелердің ауқымын және мүдделі тараптар шеңберін кеңейтеді, бұл қабылданатын шешімдердің тиімділігін арттыруға

көмектеседі. Платформаның әлеуетін арттыру және қала үшін пайдалы және қолданбалы шешімдерді шығару жоспарлануда.

Сонымен бірге, Алматы қаласы бойынша екінші Ерікті жергілікті шолуды әзірлеу азаматтық қоғам, академиялық қоғамдастық, мемлекеттік органдар мен даму институттары өкілдерінің кең ауқымды серіктестігінің нәтижесі болғанын атап өткен жөн. Өзара іс-қимылдың мұндай форматы қалалық күн тәртібінің көп аспектілі көрінісін, өзекті деректерді көрсетуге және «ешкім артта қалмайды» қағидатын іске асыруды нығайтуға мүмкіндік берді.

Азаматтық қоғам тұрақты даму мақсаттарының талдамалық бөлігіне де, іске асырылуын мониторингілеуге де белсенді қатысты. Алматының Азаматтық Альянсы ТДМ Қоғамдық мониторинг орталығын құруға бастамашы болды,

оның негізінде **3** жыл ішінде қызмет бағыттары мен динамикасы туралы

егжей-тегжейлі **787** ҰЕҰ-дан тұратын мәліметтер базасы пайдаланылды. Алматы, елдегі белсенді ҰЕҰ саны бойынша көшбасшы болып табылады:

2023 жылы жұмыс істеп тұрған **18 204** ұйымның **5 017**—сі қалаға тиесілі (**28%**)

<https://www.gov.kz/memleket/entities/mam/press/news/details/659408?lang=kk>.

ҰЕҰ-ның қатысуы Азаматтық қоғамды дамыту тұжырымдамасын іске асыру арқылы нығайтылады. Қоғамдар мен механизмдердің <https://>

adilet.zan.kz/kaz/docs/U2000000390, соның ішінде, қоғамдық мониторинг және аймақтық есептерді дайындау.

Академиялық қоғамдастық, Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті (ҚазҰУ) және «Тұран» университетінің атынан, ЕЖШ-ны дайындауға қомақты үлес қосты, атап айтқанда, жоғары оқу орындары халыққа әлеуметтік сауалнамалар жүргізді, олардың нәтижелері осы шолудың жеке бөлімдерінде көрініс тапты. Сонымен қатар, жоғары оқу орындарының инклюзия қағидаттарын құру және ілгерілету жөніндегі күш-жігерін атап өткен жөн. Сонымен, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-де «Инклюзивті орта» орталығы жұмыс істейді және инклюзия бойынша білім беру бағдарламалары, соның ішінде, бакалавриат, магистратура пәндері және ЕҚБ бар студенттерге арналған инфрақұрылымдық шешімдер жүзеге асырылуда

https://farabi.university/students/kampus/45?lang=kz&active_tab_order=5.

2024-2025 оқу жылында университетте ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар 90 студент білім алды. Университет халықаралық форумдарға (SDG Summit) қатысады), Erasmus+ жобаларды ұсынады және нашар көретін студенттер үшін мазмұнды бейімдеу бастамаларын жүзеге асырады.

<https://farabi.university/news/85442?lang=kz>.

«Тұран» университеті ТДМ-ды даму стратегиясына біріктіреді, қала өміріне қатысады және кампусқа жұртшылықтың қолжетімділігін қамтамасыз етеді.

<https://turan.edu.kz/kz/on-the-implementation-of-the-sustainable-development-goals/>.

Инклюзивті білім беруге баса назар

аударылады: бейімделген білім беру траекториялары, сандық кітапхана, ЕҚБ бар тұлғаларға жеңілдіктер, волонтерлік көмек және қолжетімді инфрақұрылым

<https://turan.edu.kz/kz/ob-universitete/inklyuzivnoe-obrazovanie/>. Қолжетімділікті арттыру үшін университет студенттер мен оқытушылар үшін тегін автобустарды енгізді

Сондай-ақ, инклюзия бойынша қалалық бағдарламалар шеңберінде күш-жігерді үйлестіруді қамтамасыз ететін инклюзивті қалалық ортаны құру тетігінің негізгі буындарының бірі - шешімдердің институционалдық тұрақтылығын қамтамасыз ететін Алматы қаласы әкімінің инклюзия мәселелері жөніндегі кеңесшісін атап өткен жөн.

Осылайша, екінші ЕЖШ нәтижесі сектораралық әділ, инклюзивті және орнықты Алматы қаласын құруға барлық мүдделі тараптардың нақты қатысуын көрсететін өзара іс-қимыл болды.

Цифрлық инклюзияны дамыту

«Цифрлік инклюзия» жобасы — бұл оң әлемдік практикаларға негізделген әкімнің инклюзия жөніндегі кеңесшісінің бастамасымен қала үшін жаңа жоба. АДО осы салада жақсы құзыреттерді жинақтағандықтан, Ахуалдық орталықты дамыту аясында Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармасымен және инклюзия жөніндегі кеңесшімен тығыз ынтымақтастықта, АДО осы жобадағы негізгі үйлестіруші буын болып табылады. Осылайша, АДО базасында «Цифрлық инклюзия департаменті» жеке құрылымдық бөлімшесі құрылды. Жоба «2030 жылға дейінгі Инклюзивті Алматы тұжырымдамасы» аясында жүзеге асырылуда.

Жобаның негізгі бағыттары: мүгедектігі бар тұлғалар үшін мемлекеттік веб-сайттардың, электрондық құжаттардың, бағдарламалық қамтамасыз етудің және мобильді қосымшалардың қолжетімділігін қамтамасыз етуді мониторингілеу. «WCAG» халықаралық стандарты қаланың

мүгедектігі бар тұлғалары үшін IT-өнімдерді бейімдеу үшін іске қосылатын болады.

«Цифрлік жобасының инклюзия» міндеттері:

- Қалалық цифрлық өнімдердің қолжетімділігінің базалық стандарттары мен талаптарын әзірлеу.
- Цифрлық инклюзия бойынша нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша ұсыныстар әзірлеу.
- Алматы қаласының цифрлық өнімдерінің қолжетімділігін бағалау (аудит) және бейімдеу.
- МБА үшін медициналық материалдардың, өнімдер мен қызметтердің ақпараттық және цифрлық қолжетімділігі.

Бүгінгі күнге атқарылып жатқан жұмыстар:

1) Халықаралық стандарттар стандарттары негізінде цифрлық қолжетімділікке қойылатын бірыңғай әдістемелік талаптарды, ұсыныстарды және бағалау жүйесін әзірлеу.

2) Қалалық IT-жобалардың техникалық тапсырмаларына цифрлық қолжетімділік талаптарын енгізу бойынша ұсыныстар дайындау.

3) Мемлекеттік органдармен және үкіметтік емес ұйымдармен әкімдік бөлімшелерінің заңнамалық базасын және ішкі нормативтік құжаттарын жетілдіру мәселелері бойынша консультациялар өткізу.

4) Цифрлық қолжетімділік бойынша міндетті талаптарды енгізу үшін Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік-құқықтық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша ұсыныстар әзірлеу.

5) Цифрлық қолжетімділік стандарттары сәйкестігіне қаланың цифрлық ресурстарына тәуелсіз аудит жүргізу (интернет-сайттар, мобильді қосымшалар, цифрлық сервистер).

6) МБА және бейінді мамандарды тарта отырып, цифрлық сервистерді тестілеуді ұйымдастыру.

7) Цифрлық қолжетімділікті жақсарту бойынша анықталған мәселелер мен ұсыныстармен тоқсан сайынғы есептерді дайындау.

8) Аудиттің ұсыныстарына сәйкес цифрлық өнімдерді бейімдеу процесін бақылау.

9) BI-аспаптарды пайдалана отырып көрнекі аналитикалық әзірлемелерді бақылау тақталарын әзірлеу.

10) Цифрлық инклюзия бойынша оқу материалдары мен әдістемелік құралдарды әзірлеу.

11) Аудит объектілері үшін цифрлық инклюзия бойынша тренингтер, семинарлар және консультациялар ұйымдастыру.

АДО негізінде жеке құрылымдық бөлімшенің құрылуы көптеген қалалық қызметтердің виртуалды кеңістікке динамикалық ауысуымен ерекшеленеді. Осы бастаманың арқасында тұрғындардың жайлы және инклюзивті өмір сүру жағдайларын жасай отырып, Алматы қаласы азаматтарының барлық санаттары үшін қаланың цифрлық ресурстарының жалпыға қолжетімділігі қамтамасыз етілетін болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытынды шешімдер

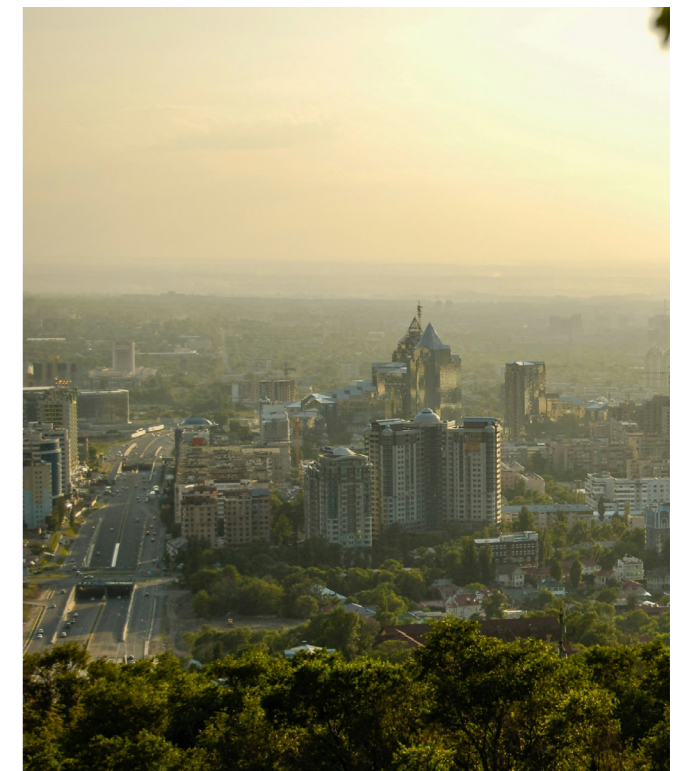
Инклюзивті даму мәселелері бойынша Екінші ерікті жергілікті шолуды дайындау Алматыға қалалық ортаның ағымдағы жағдайын, Тұрақты даму мақсаттарының (ТДМ) іске асырылу деңгейін және қалалық саясаттағы инклюзия қағидаттарын ілгерілету динамикасын жан-жақты бағалауға мүмкіндік берді. Сандық және сапалық деректердің кең ауқымынан, сараптамалық сұхбаттардан, нормативтік-құқықтық базаны талдаудан және мүдделі тараптардың қатысуынан бірқатар негізгі қорытындылар жасауға болады.

1

Біріншіден, Алматыда инклюзивті тәсілді дамыту үшін орнықты саяси және институционалдық база қалыптасты. «Инклюзивті Алматы – 2030» тұжырымдамасы, Қаланы дамыту бағдарламасы, мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік инклюзияға қатысты ұлттық саясат сияқты стратегиялық құжаттардың қабылдануы саяси ерік-жігердің және халықаралық стандарттарға бағдарланудың бар екендігін көрсетеді. Әкімнің инклюзия жөніндегі кеңесшісінің кеңсесін құру және ведомстволар арасындағы үйлестіру тетіктерін іске қосу инклюзивті күн тәртібін қалалық басқаруға тұрақты интеграциялау жолындағы қадамдар болып табылады.

2

Екіншіден, қала бірқатар негізгі бағыттар бойынша ілгерілеушілікке қол жеткізді: қолжетімді инфрақұрылымды дамыту, инклюзивті білім беру, цифрлық трансформация және әлеуметтік қолдау. Азаматтық қоғам мен университеттердің ТДМ ілгерілетуге қатысуы кеңейіп, аналитикалық және сараптамалық әлеует артып келеді. Қоғамдық мониторинг платформаларын дамыту, үкіметтік емес ұйымдарды әлеуметтік бағдарламаларды іске асыруға тарту

және инклюзия бойынша пилоттық шешімдердің пайда болуы қаланың инновацияларға және көп деңгейлі ынтымақтастыққа дайындығын растайды.

Дегенмен, қол жеткізілген нәтижелермен қатар белгілі бір сын-қатерлер сақталуда. Олардың ішінде — мүмкіндігі шектеулі азаматтар үшін қалалық ортаның қолжетімділігінің жеткіліксіздігі, цифрлық және әлеуметтік теңсіздік, инклюзивті білім беру және әлеуметтік жұмыс саласындағы білікті кадрлардың жетіспеушілігі, осал топтарды ағымдағы бағдарламалармен қамтудың шектеулілігі. Қала аудандары арасында инклюзивті шешімдерді жүзеге асырудың бытыраңқылығы мен біркелкілігі, сондай-ақ, жүйелі шешімдердің болмауы сектораралық координациялар күш-жігердің тиімділігін төмендетеді. Сенімді және бөлшектелген деректердің жетіспеушілігі прогресті бақылауды және дәлелді басқару шешімдерін қабылдауды қиындатады.

Осыған байланысты келесі жылдарда ведомствоаралық және сектораралық өзара іс-қимыл тетіктерін дамыту, инклюзия бағдарламаларын тұрақты қаржыландыруды қамтамасыз ету, мониторингті институттандыру және осал топтарды жоспарлау және бағалау процестеріне тарту басты басымдыққа айналады. Мамандар, бизнес және жалпы қоғам арасында инклюзивті мәдениетті қалыптастыру жөніндегі жұмысты күшейту, сондай-ақ, табысты пилоттық бастамалардың жүйелі деңгейге таралуын қамтамасыз ету қажет.

Осылайша, екінші Ерікті жергілікті шолу Алматының дұрыс бағытта келе жатқанын растады, бірақ тұрақты және жан-жақты нәтижелерге қол жеткізу үшін жүйелі тәсілді тереңдету, серіктестікті кеңейту және инклюзивтілік қағидаттарын қала дамуының барлық аспектілеріне интеграциялау талап етіледі. Алматының болашағы тең мүмкіндіктер, әлеуметтік әділеттілік және әрбір тұрғынның белсенді қатысуы негізінде құрылғаны маңызды.

Ешкім де артта қалмайтын қоғам

Инклюзивтілік — бұл мақсат қана емес, сонымен бірге, бүкіл қалалық қауымдастықтың күш-жігерін біріктіруді қажет ететін процесс. Екінші Ерікті жергілікті шолуды өткізу қазіргі жағдайды терең талдауға және әділ, қолжетімді және орнықты Алматыны құру жолындағы негізгі басымдықтарды анықтауға мүмкіндік берді. Дегенмен, бұл мақсаттарға жергілікті және ұлттық билік органдарынан бастап азаматтарға, үкіметтік емес ұйымдарға, білім беру ұйымдарына, бизнеске және халықаралық серіктестерге дейін барлық мүдделі тараптардың қатысуынсыз қол жеткізу мүмкін емес.

Біз әрбір екінші тұрғын жас адам, студент, ата-ана, қызметкер немесе кәсіпкер болатын қалада тұрамыз. Біздің әрқайсымыз — қала өмірінің белсенді қатысушысы. Инклюзивтілік қарапайым нәрселерден басталады: дүкен жанындағы пандус, сайттағы қолжетімді ақпарат, қоғамдық көлікте басқаны құрметтеу, жұмыс орнында ерекше қажеттіліктері бар адамдарды

қолдау. Дәл осы күнделікті іс-әрекеттер қаланың «Ешкім артта қалмайды» атмосферасын қалыптастырады.

Билік пен басқару қарқын мен бағытты белгілеуде шешуші рөл атқарады, бірақ олар қалалық шындықты жалғыз өзгерте алмайды. Біз мемлекеттік органдарды инклюзивті тәсілдерді институттандыруды жалғастыруға, бағдарламаларды тұрақты қаржыландыруға, деректердің ашықтығына және процестердің айқындығына шақырамыз. Азаматтық қоғам тек бақылаушы ғана емес, сонымен бірге, қалалық шешімдерді жүзеге асыруда толыққанды серіктес болуды жалғастыруы керек. Бизнеске, әсіресе орта және шағын бизнеске әлеуметтік жауапкершілік, әмбебап дизайн және барлығына арналған жұмыс орындарын құру күн тәртібіне белсенді түрде қатысу ұсынылады. Академиялық және білім беру мекемелері — жаңа ұрпақтың инклюзивті құндылықтарын қалыптастыру, инновациялық тәжірибелерді зерттеу және енгізу.

Халықаралық серіктестерге қолдау көрсеткендері үшін алғысымызды білдіреміз және пилоттық жобаларды жүзеге асыруға, тәжірибе алмасуға және ресурстармен қамтамасыз етуде одан әрі қатысуға шақырамыз. Алматы инклюзивті және орнықты қалалардың жаһандық қозғалысының бір бөлігі болуға, озық тәжірибелерді қабылдауға және өз тәжірибелерімен бөлісуге дайын.

Бірлескен іс-әрекетке шақыру — бұл әрбір тұрғын мен ұйымды Алматының инклюзивті болашағының тең авторы болуға шақыру. Бұл тек саяси немесе басқарушылық міндет емес, бұл этикалық таңдау және азаматтық жауапкершілік. Сөзден әрекетке көшудің уақыты келді — әрбір адам өзін қабылдайтын, маңызды санайтын және қажет сезінетін кеңістікті құру уақыты туды. Алматы қаласы диалогқа, серіктестікке және ортақ әрекеттер етуге ашық. Бірлесе отырып, біз инклюзияны ерекшелік емес, норма, жоба емес, өмір салтына айналдыра аламыз.

ҚОСЫМШАЛАР

Қатысушылар тізімі

1. «Алматы қаласын Дамыту орталығы» АҚ

Басқарма төрағасы	Берденов Руслан Арысбекұлы
Басқарма төрағасының орынбасары	Жексенбай Айдос Тұрдақынұлы
Аналитикалық орталықтың директоры	Әбилаханов Абзал Нуржанұлы
Бас менеджер	Алимов Берик Мақсатұлы
Бас менеджер	Мухаметжанова Индира Азаматқызы
Бас менеджер	Бейсенбаева Каламкас Габитқызы
Менеджер	Оналбаева Адина Жебегенқызы

2. Алматы қаласы Экономика және қаржы басқармасы

3. Алматы қаласы Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы

4. Алматы қаласы білім басқармасы

5. Almaty Azamattyq Alliance

Алматы Азаматтық Альянстың төрағасы	Абдыхалықов Қайыржан Саясатұлы
Тұрақты даму саласының сарапшысы	Цой Сергей Климентович
Тұрақты даму саласының сарапшысы-аналитик	Грудницкий Павел Борисович
Big Data басқару сарапшысы	Шигабутдинов Тимур Мидхатович
Дизайн саласының сарапшысы	Грудницкая Светлана Борисовна

6. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

7. «Тұран» университеті

8. БҰҰ ЕЭК

9. Инклюзия жөніндегі әкімнің кеңесшісі

Омарова Қасиет Абдижапарқызы

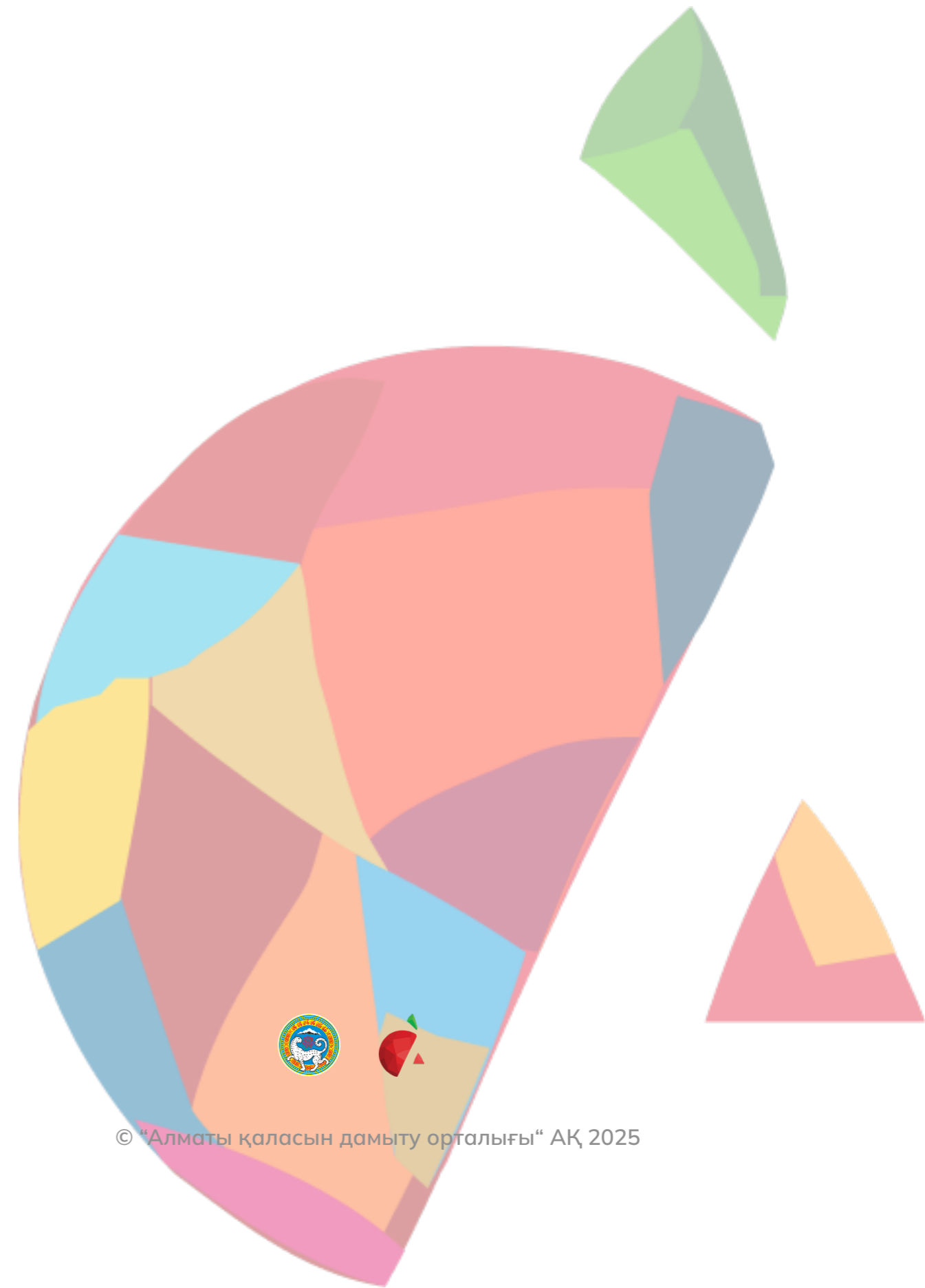
Дереккөздер

№	Атауы	URL
1.	Қазақстан Республикасындағы инклюзивті саясаттың 2025 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы	https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400001143
2.	Қазақстан Республикасында мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және тұрмыс сапасын жақсарту жөніндегі 2025 жылға дейінгі ұлттық жоспарды бекіту туралы	https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000326
3.	Қазақстан Республикасындағы 2030 жылға дейінгі отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасын бекіту туралы	https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000384
4.	Алматы қаласының 2025 жылға дейінгі даму бағдарламасы және 2030 жылға дейінгі орта мерзімді перспективалар	https://almatydc.kz/uploads/reports/38/file_kk/almaty-alasyny-2025-zhyl-a-dey-ng-damytu-ba-darlamasy.pdf?cache=1662998623
5.	«Бастау бизнес» жобасы	https://business.enbek.kz/kk/bastau-business
6.	Атаулы әлеуметтік көмек (алушылардың санаттары)	https://www.gov.kz/situations/11/56?lang=kk
7.	Атаулы әлеуметтік көмек (алу жөніндегі нұсқаулық)	https://www.gov.kz/situations/11/intro?lang=kk
8.	Алматы қаласы Іскер әйелдер кеңесі	https://atameken.kz/kk/pages/655-sovet
9.	ТДМ бойынша дерекқор	https://app.powerbi.com/view?r=eyJrjoiNGUx-M2EyM2ltYjNmZi00YTM5LTliY2UtODAyM-DdjZjFjOGM2liwidCI6IjQyOTMyNzAwLTYz-MjgtNDMxNS1iMGE0LTg0NTJiNTUzODcx-OSIsImMiOjI9&pageName=ReportSection-4044a2715ae72201f04d
10.	«Kunde» инклюзивті кафе	https://start-time.kz/project/details/2626/description

11.	«Aleumet» әлеуметтік қызметтер порталы	https://aleumet.egov.kz/
12.	Жыл сайынғы «Жұлдызай» инклюзивті фестивалі	https://fest.juldizai.kz/
13.	Инватакси	https://open-almaty.kz/kz/mirlik-zagdajlar/t-rgyndary-na/2023-07-10-07-55-00/2023-07-10-07-56-48/invataksi-b-l-ymetti-kim-zh-ne-ashan-pajdalanalady
14.	Автомобиль көлігімен (инватакси) мүгедектігі бар адамдарды тасымалдау жөнінде қызметтер көрсету қағидаларын бекіту туралы	https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1300008950
15.	«Жан Демеуі» мүгедектер қоғамы» қоғамдық бірлестігі	https://qazvolunteer.kz/kk/organizations/2566
16.	«Қазақ соқырлар қоғамы» қоғамдық бірлестігі	https://ookos.kz/kz/
17.	«Теп Қоғам» мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қолдау орталығы (Алатау ауданы)	https://academy.kz/en/news/nashi-novosti/item/5670-otkrytie-tsentra-sotsialnoj-podderzhki-lits-s-invalidnostyu-ten-qogam-v-alatauskom-rajone
		https://civilcenteralmaty.kz/ru/article/714
18.	Almaly.Social	https://almaly.kz/kz/
19.	«Мейірім» жасөспірімдер мен жастарға арналған оңалту орталығы	https://rcmeirim.kz/#rec500393650
20.	Қозғалу қабілеті бұзылған адамдарды алып жүру курстары	https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/587
21.	Зағип адамдарды алып жүру курстары	https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/585
22.	Әлеуметтік жұмыс негіздері бойынша курстар	https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/931

23.	Әлеуметтік жұмысқа енгізу бойынша курстар	https://skills.enbek.kz/kk/course-catalog/course/934
24.	«Әлеуметтік жұмыс және әлеуметтік саланың басқа да кәсіптері» кәсіптік стандартын бекіту туралы	https://adilet.zan.kz/kaz/docs/G24G0000125
25.	Әлеуметтік қызметкерлер мен мүгедектігі бар адамдар үшін «әлеуметтік оңалту»	https://youtube.com/playlist?list=PLptn-32557wB8S2es7mhVyhSsUV3BPf0wC&si=P-CjHfQqGy4FHKw0e
26.	Мүгедектігі бар адамдар үшін қауым деңгейінде оңалту (ҚДО)	https://www.facebook.com/share/p/1PjCA8fvFf/
27.	Қазақстанда, Қырғызстанда, Өзбекстанда және Тәжікстанда ҚДО құрылымдарын шоғырландыру және ҚДО тәсілін пайдалана отырып, әлеуметтік жұмысқа оқытуды одан әрі кәсібилендіру	https://www.facebook.com/share/p/1FqVZ-jQu27/
28.	9-күн ҚДО онкүндігі	https://www.facebook.com/share/p/16YYYQ1mxs/
29.	ҚДО менеджмент кейсі	https://www.facebook.com/share/p/1P5w-suLsvm/
30.	Қоғамдастықтың оңалту қызметкерлерін оқыту	https://www.facebook.com/share/p/18vWfG-fl88/
31.	Алматы қаласында ТДМ іске асырудың қоғамдық мониторингінің жобасы	https://ranking.kz/dashboards
32.	ҮЕҰ туралы ақпарат	https://www.gov.kz/memleket/entities/mam/press/news/details/659408?lang=kk
33.	Қазақстан Республикасында азаматтық қоғамды дамыту тұжырымдамасын бекіту туралы	https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U2000000390
34.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Теңдік, әралуандық және инклюзия кеңсесі»	https://farabi.university/students/campus/45?lang=kz&active_tab_order=5

35.	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Инклюзивті орта» ғылыми-практикалық орталығы	https://farabi.university/news/85442?lang=kz
36.	Тұран Университетінде Орнықты Даму Мақсаттарын іске асыру туралы	https://turan.edu.kz/kz/on-the-implementation-of-the-sustainable-development-goals/
37.	Тұран Университетінде Инклюзивті білім беру	https://turan.edu.kz/kz/ob-universitete/inklyuzivnoe-obrazovanie/
38.	Тұран университетінің тегін тасымалданатын автобустары туралы ақпарат	https://turan.edu.kz/kz/news/50003/bus-schedule-of-turan/
39.	Ұлттық статистика бюросы Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі	https://stat.gov.kz/
40.	Inva.kz Ақпараттық портал	https://inva.kz/2025/11/03/bolee-4-3-tys-obektov-adaptirovano-dlya-lic-s-invalidnostju-v-almaty/

© «Алматы қаласын дамыту орталығы» АҚ 2025